॥ ઓરેમ્ ॥

ब्रह्म-देव यज्ञ

અને

नित्य कर्म विधि

જેમાં ઇશ્વરોપાસના, સ્વસ્તિ વાચન, શાન્તિ પ્રકરણ, સન્ધ્યોપાસના, હવન, બ્રહદ્‌યજ્ઞ, શુદ્ધિ વિધિ, [illegible] કર્મ વિધિ, ભજનો અને શાન્તિ પાઠ સંમિલિત છે.

પ્રસિધ્ધ કર્તા

નટવરલાલ અમૃતલાલ આર્ય.

મંત્રી, આર્યસમાજ—બાવળા.

વિ. સંવત.	સૃષ્ટિ સંવત.	દયાનંદાબ્દ
૧૯૮૫	૧૯૭૨૯૪૯૦૨૯	૧૦૬

[દ્વિતીયાવૃત્તિ] [પ્રત ૧૦૦૦

કિંમત ૦-૨-૦

આર્યોંકા કર્તવ્ય

કરો પ્રચાર દુનિયામેં, પ્રભુકા નામ લે લેકર;
બજાદો વેદકા ડંકા, પ્રભુકા નામ લે લેકર.
તુમ્હેં હૈ આર્યો લાજીમ, બનો વેદોંકે અનુયાયી;
દિખાવો અસલી જીવનકો, ધર્મ પર જાન દે દેકર.
કરોડોં બાલ ઔર બેવા, બિલખતે ફિર રહે જગમેં;
અનાથોંકી કરો રક્ષા, ઇન્હેં સન્માન દે દેકર.
તુમ્હારા ફર્જ હૈ પ્યારો! પઢેં સબ દેશકી નારી;
બઢાઓ ઉનકી શોભાકો, ઉન્હેં સન્માન દે દેકર
ઉઠાલો શુદ્ધિકા બીડા, કરો અબ ધર્મકી રક્ષા;
મિલાવો બિછુડે ભાઇઓંકો, ઉન્હેં તુમ જ્ઞાન દે દેકર.
કરો સબ જીવોંકી રક્ષા, અહિંસા ધર્મકો ધારો;
બચાવો પ્રાણ ઔરોંકી, તુમ અપને પ્રાણ દે દેકર.
ઇસી સદ્ધર્મકી ખાતિર, ગયે કુર્બાન હો કિતને;
પઢો ઇતિહાસ ઉનકેતો, જરા તુમ ધ્યાન દે દેકર.
ભરત ઔર રામસે ભ્રાતા, કહાં હૈ કૃષ્ણસે યોગી;
પિતા ભિષ્મસે બ્રહ્મચારી, લડે મૈદાન દે દેકર.
કહાં બલિ, કર્ણ, મોરધ્વજ? કહાં હરિશ્ચંદ્રસે દાની?
ગયે કર નામ જો અપના, સભી કુછ દાન દે દેકર
ગુરૂ ગોવિન્દકે બચ્ચે, હકીકતરાયસે બાલક;
હુએ પરલોકકે બાંસી, ધર્મ પર જાન દે દેકર.
શ્રી સ્વામી દયાનંદ, ઔર મુસાફિર વીરને પ્યારો;
કિયા ઉદ્ધાર ભારતકા, સ્વયં બલિદાન દે દેકર.
તુમ્હારા ભી તભી વત્સદેવ. યહ જીવન સફલ હોગા;
કથા જબ ઉન્હી ઋષિયોંકી, સુનોગે કાન દે દેકર.

અથ ઇશ્વરસ્તુતિ-પ્રાર્થના ઉપાસના.

ઓં વિશ્વાનિ દેવ સવિતર્દુરિતાનિ પરાસુવ, યદ્ભદ્રં તન્ન આસુવ. ૧.

યજુ. અ. ૩૦ મંત્ર ૩.

ઓં હિરણ્યગર્ભઃ સમવર્તતાગ્રે ભૂતસ્ય જાતઃ પતિરેક આસીત્, સદાધાર પૃથિવીં દ્યામુતેમાં કસ્મૈ દેવાય હવિષા વિધેમ. ૨.

યજુ. અ. ૧૩. મંત્ર ૪.

ઓં ય આત્મદા બલદા યસ્ય વિશ્વ ઉપાસતે પ્રશિષં યસ્ય દેવાઃ, યસ્યચ્છાયાઽમૃતં યસ્ય મૃત્યુઃ કસ્મૈ દેવાય હવિષા વિધેમ. ૩.

યજુ. અ. ૨૫. મંત્ર ૧૩.

ઓં યઃ પ્રાણતો નિમિષતો મહિત્વૈક ઇદ્રાજા જગતો બભૂવ, ય ઈશે અસ્ય દ્વિપદશ્ચતુષ્પદઃ કસ્મૈ દેવાય હવિષા વિધેમ. ૪.

યજુ. અ. ૨૩ મંત્ર. ૩.

ઓં યેન દ્યૌરૂગ્રા પૃથિવી ચ દૃઢા, યેન સ્વઃ
સ્તભિતં યેન નાકઃ, યો અન્તરિક્ષે રજસો વિ-
માનઃ કસ્મૈ દેવાય હવિષા વિધેમ. ૫.

યજુ. અ. ૩૨. મંત્ર. ૬.

ઓં પ્રજાપતે ન ત્વદેતાન્યન્યો વિશ્વા જાતાનિ
પરિતા બભૂવ, યત્કામાસ્તે જુહુમસ્તન્નો અસ્તુ
વયં સ્યામ પતયો રયીણામ્. ૬.

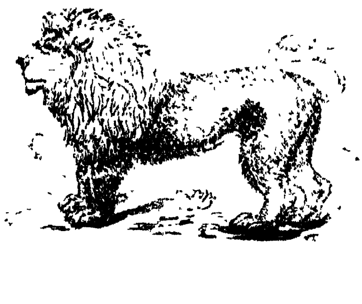
ઋ. મં. ૧૦ સૂ. ૧૨૧ મંત્ર ૧૦

ઓં સ નો બન્ધુર્જનિતા સ વિધાતા ધા-
માનિ વેદ ભુવનાનિ વિશ્વા, યત્ર દેવા અમૃ-
તમાનશાનાસ્તૃતીયે ધામન્નધ્યૈરયન્ત. ૭.

યજુ. અ. ૩૨ મં. ૧૦

ઓં અગ્ને નય સુપથા રાયે અસ્માન્,
વિશ્વાનિ દેવ વયુનાનિ વિદ્વાન્. યુયોધ્યસ્મજ્જુ-
હુરાણમેનો, ભૂયિષ્ઠાન્તે નમ ઉક્તિં વિધેમ. ૮.

યજુ. અ. ૪૦. મન્ત્ર ૧૬

અથ સ્વસ્તિ વાચનમ્.

ઓં અગ્નિમીળે પુરોહિતં યજ્ઞસ્ય દેવમૃત્વિજમ્; હોતારં રત્નધાતમમ્ ॥૧॥

ઋ. મં. ૧ સૂ. ૧ મં. ૧

ઓં સ નઃ પિતેવ સૂનવેઽગ્ને સૂપાયનો ભવ. સચસ્વા નઃ સ્વસ્તયે ॥૨॥

ઋ, મં. ૧ સૂ. ૧ મં. ૯

ઓં સ્વસ્તિનો મિમીતામશ્વિના ભગઃ; સ્વસ્તિ દેવ્યદિતિરનર્વણઃ. સ્વસ્તિ પૂષા અસુરો દધાતુ નઃ, સ્વસ્તિ દ્યાવા પૃથિવી સુચેતુના ॥૩॥

ઋ, મં. ૫ સૂ. ૫૧ મં. ૧૧

ઓં સ્વસ્તયે વાયુમુપબ્રવામહૈ સોમં સ્વસ્તિ ભુવનસ્ય યસ્પતિઃ બૃહસ્પતિં સર્વગણં સ્વસ્તયે સ્વસ્તય આદિત્યાસો ભવન્તુ નઃ ॥૪॥

ઋ. મં. ૫ સૂ. ૫૧, મં ૧૨

ઓં વિશ્વેદેવા નો અદ્યા સ્વસ્તયે, વૈશ્વાનરો વસુરગ્નિઃ સ્વસ્તયે; દેવા અવન્તૃભવઃ સ્વસ્તયે સ્વસ્તિ નો રુદ્રઃ પાત્વંહસઃ ॥૫॥

ઋ. મં. ૫ સૂ. ૫૧ મં. ૧૩

ઓં સ્વસ્તિ મિત્રા વરુણા, સ્વસ્તિ પથ્યે રેવતિ સ્વસ્તિ, ન ઇંદ્રશ્ચાગ્નિશ્ચ સ્વસ્તિનો અદિતે કૃધિ ॥૬॥

ઋ. મં. ૫ સૂ ૫૧ મન્ત્ર ૧૪

ઓં સ્વસ્તિ પન્થામનુચરેમ, સૂર્યાચન્દ્રમસાવિવ. પુનર્દદતાઘ્નતા જાનતા સંગમેમહિ ॥૭॥

ઋ. મં. ૫ સૂ. ૫૧ મન્ત્ર ૧૫

ઓં યે દેવાનાં યજ્ઞિયા યાજ્ઞયાનાં, મનોર્યજત્રા અમૃતા ઋતજ્ઞાઃ. તે નો રાસન્તામુરૂગાયમદ્ય યૂયં પાત સ્વસ્તિભિઃ સદા નઃ. ૮.

ઋ. મ. ૭ અ૩૫ સૂ. ૩૫

ઓં યેભ્યો માતા મધુમત્પિન્વતે પયઃ પીયૂષં દ્યૌર દિતિરદ્રિબર્હાઃ ઉકથ શુષ્માન્ વૃષભરાન્ત્સ્વપ્નસસ્તાં આદિત્યાં અનુમદા સ્વસ્તયે ૯.

ઋ. મં. ૧૦. સૂ. ૬૩. મં. ૩.

ઓં નૃચક્ષસો અનિમિષન્તો અર્હણા,બૃહદ્ દેવાસો અમૃતત્વમાનશુઃ; જ્યોતીરથા અહિમાયા અનાગસો દિવો વર્ષ્માણં વસતે સ્વસ્તયે ૧૦

ઋ. મં.૧૦ સૂ. ૬૩ મંત્ર ૪

ઓં સમ્રાજો યે સુવૃધો યજ્ઞમાયયુરપરિવૃતા દધિરે દિવિ ક્ષયમ્; તાં આ વિવાસ નમસા સુવૃકિતભિર્મહો આદિત્યાં અદિતિં સ્વસ્તયે ૧૧

ઋ. મ ૧૦ સૂ ૬૩ મં. ૫

ઓં કો વઃ સ્તોમં રાધતિ યં જુજોષથ, વિશ્વે દેવાસો મનુષો યતિષ્ઠન, કો વોऽધ્વરં તુવિજાતા અરં-કરદ્યોનઃ પર્ષદત્યંહઃ સ્વસ્તયે ૧૨.

ઋ. મં. ૧૦ સૂ. ૬૩ મન્ત્ર ૬

ઓં. યેભ્યો હોત્રાં પ્રથમામાયેજે મનુઃ સમિદ્ધાગ્નિર્મનસા સપ્તહોતૃભિઃ, ત આદિત્યા અભયં શર્મ યચ્છત, સુગા નઃ કર્ત સુપથા સ્વસ્તયે ૧૩

ઋ. મં.૧૦ સૂ. ૬૩ મં. ૭

ઓં. ય ઇશિરે ભુવનસ્ય પ્રચેતસો, વિશ્વસ્ય સ્થાતુર્જગતશ્ચ મન્તવઃ. તે નઃ કૃતાદ કૃતાદેન સસ્પર્યદ્યા-દેવાસઃ પિપૃતા સ્વસ્તયે ॥૧૪॥

ઋ. મં.૧૦. સૂ. ૬૩. મંત્ર ૮

ઓં. ભરેષ્વિન્દ્રં સુહવં હવામહેऽહોમુચં સુકૃતં દૈવ્યંજનમ્. અગ્નિં મિત્રં વરુણં સાતયે ભગં, દ્યાવા-પૃથિવી મરુતઃ સ્વસ્તયે ૧૫.

ઋ. મં.૧૦ સૂ. ૬૩. મન્ત્ર ૯

ઓં સુત્રામાણં પૃથિવી દ્યામનેહસં, સુશર્માણમદિતિં સુપ્રણીતિમ્; દૈવીં નાવં સ્વરિત્રા મનાગસમ સ્રવન્તિમા રુહેમા સ્વસ્તયે ॥૧૬॥

ઋ, મં, ૧૦ સૂ. ૬૩ મં., ૧૦

ઓં વિશ્વે યજત્રા અધિ વોચતોતયે; ત્રાયધ્વં નો દુરેવાયા અભિહ્રુતઃ. સત્યયા વો દેવહૂત્યા હુવેમ શૃણ્વતો, દેવા અવસે સ્વસ્તયે ॥ ૧૭॥

ઋ. મં. ૧૦ સૂ. ૬૩ મં. ૧૧

ઓં અપામીવામપ વિશ્વામનાહુતી મપારાતિં દુર્વિદત્રામઘાયતઃ આરે દેવા દ્વેષો અસ્મદ્યુયોતનો- રુણુઃ શર્મયચ્છતા સ્વસ્તયે ॥૧૮॥

ઋ. મં ૧૦ સૂ. ૬૩ મન્ત્ર. ૧૨

ઓં અરિષ્ટઃ સ મર્તો વિશ્વ એધતે, પ્ર પ્રજા ભિર્જાયતે ધર્મણસ્પરિ. યમાદિત્યાસો નયથા સુની- તિભિરતિ વિશ્વાનિ દુરિતા સ્વસ્તયે. ૧૯.

ઋ. ૧૦. ૬૩. ૧૩.

ઓં યં દેવાસોઽવથ વાજસાતૌ, યં શૂરસાતા મરૂતો હિતે ધને. પ્રાતર્યાવાણં રથમિન્દ્ર સાનસિ- મરિષ્યન્તમા રુહેમા સ્વસ્તયે. ૨૦.

ઋ. ૧૦. ૬૩. ૧૪.

ઓં સ્વસ્તિ નઃ પથ્યાસુ ધન્વસુ, સ્વસ્ત્યપ્સુ વૃજને સ્વવર્તિ સ્વસ્તિ નઃ પુત્રકૃથેષુ યોનિષુ સ્વ- સ્તિ રાયે મરુતો દધાતન. ૨૧.

ઋ. ૧૦. ૬૩. ૧૫.

ઓં સ્વસ્તિ રિદ્ધિ પ્રપથે શ્રેષ્ઠા રેકણુ સ્વસ્ત્યભિ યા વામમેતિ; સા નો અમાસો અરણે નિપાતુ. સ્વાવેશા ભવતુ દેવગોપાઃ ૨૨.

ઋ. ૧૦. ૬૩. ૧૬.

ઓં ઇષે ત્વોર્જેત્વા વાયવસ્થ, દેવો વઃ સવિતા પ્રાર્પયતુ, શ્રેષ્ઠતમાય કર્મણ, આપ્યાયધ્વમધ્ન્યા ઇંદ્રાય ભાગં પ્રજાવતીરનમીવા અયક્ષ્મા મા વસ્તેન ઇશત માઘશ ૨સો ધ્રુવા, અસ્મિન્ ગોપતૌ સ્યાત બહ્વીર્યજમાનસ્ય પશૂન પાહિ ૨૩

યજુ. અ૦ ૧, મં. ૧.

ઓં આનો ભદ્રાઃ ક્રતવો યન્તુ વિશ્વતોઽદબ્ધાસો અપરિતાસ ઉદ્ભિદઃ, દેવાનો યથા સદમિદ્વૃધે અસન્ન પ્રાયુવો રક્ષિતારો દિવે દિવે ૨૪.

ઋ- ૭. ૮૯–૧ ય૦. ૨૫. ૧૪.

ઓં દેવાનાં ભદ્રા સુમતિઋર્જૂયતાં દેવાના ૨ રાતિરભિનો નિવર્ત્તતામ્. દેવાના ૨ સખ્યમુપસે દિમા વયં દેવા ન આયુઃ પ્રતિરન્તુ જીવશે. ૨૫.

ઋ. ૧. ૮૯ ૨. ય૦ ૨૫. ૨૬.

ઓં તમીશાનં જગતસ્તસ્થુષસ્પતિં ધિયં જિન્વમવસે હૂમહે વયમ્, પૂષાનો યથા વેદ સામસદ્વૃધે રક્ષિતા પાયુરદબ્ધઃ સ્વસ્તયે ૨૬.

ઋ. ૧. ૮૯. ૫. ય૦ ૨૫. ૧૮.

ઓં સ્વસ્તિ ન ઇન્દ્રોવૃદ્ધશ્રવાઃ સ્વસ્તિ નઃ પૂષા વિશ્વવેદાઃ, સ્વસ્તિ નસ્તાક્ષ્ર્યો અરિષ્ટનેમિઃ સ્વસ્તિનો બૃહસ્પતિર્દધાતુ, ૨૭.

ઋ. ૧. ૮૯. ૬. ય૦ ૧૫. ૧૯.

ઓં ભદ્રં કર્ણેભિઃ શૃણુયામ દેવાઃ, ભદ્રં પશ્યેમાક્ષભિર્યજત્રાઃ,સ્થિરૈ રંગૈસ્તુષ્ટુવાꣳ સસ્તનૂભિર્વ્યશેમહિ દેવહિતં યદાયુઃ, ૨૮.

ઋ. ૧. ૮૯. ૮. યજુ૦ ૧. ૨૫.

ઓં અગ્ન આયાહિ વીતયે, ગૃણાનો હવ્ય દાતાયે. નિહોતા સત્સિ બર્હિષિ; ૨૯.

સામ. છ. આ. પ્રપા. ૧. મં. ૧.

ઓં ત્વમગ્ને યજ્ઞાનાં ꣳ હોતા વિશ્વેષા હિતઃ, દેવેભિર્માનુષે જને, ૩૦.

સામ. છ. આ. પ્ર. પા. ૧ મં. ૨.

ઓં યે ત્રિષપ્તાઃ પરિયન્તિ વિશ્વા રૂપાણિ બિભ્રતઃ, વાચસ્પતિર્બલા તેષાં, તન્વો અદ્ય દધાતુ મે ૩૧.

અથ. કા. ૧, વ. ૧, અનુ. ૧, પ્રપા. ૧.

ઇતિ સ્વસ્તિવાચનમ્

અથ શાન્તિપ્રકરણમ્

ઓં શં ન ઇન્દ્રાગ્ની ભવતામવોભિઃ, શં ન ઇન્દ્રાવરુણા રાતહવ્યા, શમિંદ્રા સોમા સુવિતાય શંયોઃ, શન્ન ઇન્દ્રાપૂષણા વાજસાતૌ ૧.

ઋ. ૭. ૩૫. ૧ અ. ૧૯. ૧૦. ૧.

ઓં શન્નો ભગઃ શમુનઃ શંસો અસ્તુ, શંનઃ પુરન્ધિઃ શમુ સન્તુ રાયઃ, શંનઃ સત્યસ્ય સુયમસ્ય શંસઃ શન્નો અર્યમા પુરૂજાતો અસ્તુ. ૨.

ઋ. ૭–૩૫–૨. અ. ૧૯. ૧૦. ૨.

ઓં શંનો ધાતા શમુ ધર્તા નો અસ્તુ, શં ન ઉરૂચી ભવતુ સ્વધાભિઃ, શં રોદસી બૃહતી શંનો અદ્રિઃ શંનો દેવાનાં સુહવાનિ સન્તુઃ. ૩.

ઋ. ૭. ૩૫–૩. અ. ૧૯–૧૦–૩.

ઓં શં નો અગ્નિર્જ્યોતીરનીકો અસ્તુ, શન્નો મિત્રા વરુણાવશ્વિના શમ્, શન્નઃ સુકૃતાં સુકૃતાનિ સન્તુ; શંન ઇષિરો અભિવાતુ વાતઃ. ૪.

ઋ. ૭. ૩૫ .૪. અ. ૧૯. ૧૦. ૪.

ઓં શં નોદ્યાવા પૃથિવી પૂર્વહુતૌ, શમન્તરિક્ષં દશયે નો અસ્તુ, શંન ઓષધીર્વનિનો ભવન્તુ, શંનો રજસસ્પતિરસ્તુ જિષ્ણુઃ. ૫.

ઋ. ૭. ૩૫. ૫ અ. ૧૯. ૧૦. ૫.

ઓં શંન ઇન્દ્રો વસુભિર્દેવોઽસ્તુ, શમાદિત્યે ભિર્વરુણઃ સુશંસઃ, શંનો રુદ્રો રૂદ્રેભિર્જલાષઃ, શંનસ્ત્વષ્ટાગ્નાભિરિહ શૃણોતુ. ૬

ઋ ૭. ૩૫. ૬. અ. ૧૯. ૧૦, ૬.

ઓં શં નઃ સોમો ભવતુ બ્રહ્મ શ નઃ શં નો ગ્રાવાણઃ શમુ સન્તુ યજ્ઞાઃ, શં નઃ સ્વરૂણાં મિતયો ભવન્તુ, શં નઃ પ્રસ્વઃ શમ્વસ્તુ વેદિઃ, ૭.

ઋ. ૭. ૩૫. ૭. અ. ૧૯. ૧૦. ૭.

ઓં શં નઃ સૂર્ય ઉરુચક્ષા ઉદેતુ. શં નશ્ચતસ્રઃ પ્રદિશો ભવન્તુ, શં ન પર્વતા ધ્રુવયો ભવન્તુ, શં નઃ સિન્ધવઃ શમુ સન્ત્વાપઃ. ૮.

ઋ. ૭. ૩૫. ૮. અ. ૧૯. ૧૦. ૮.

ઓં શં નો અદિતિર્ભવતુ વ્રતેભિઃ, શંનો ભવન્તુ મરૂતઃ સ્વર્કાઃ, શંનો વિષ્ણુઃ શમુ પુષા નો અસ્તુ શંનો ભવિત્રં શંવસ્તુ; વાયુઃ ૯.

ઋ ૭-૩૫-૯ અ૦ ૧૯-૧૦-૯.

ઓં શં નો દેવઃ સવિત્રા ત્રાયમાણઃ; શંનો ભવન્તૂષસો વિભાતિઃ; શં નઃ પર્જન્યો ભવતુ પ્રજાભ્યઃ; શં નઃ ક્ષેત્રસ્ય પતિરસ્તુ શમ્ભુઃ ૧૦.

ઋ. ૭. ૩૫. ૧૦. અ. ૧૯. ૧૦. ૧૦.

ઓં શંનો દેવા વિશ્વદેવા ભવન્તુ; શં સરસ્વતી સહ ધીભિરસ્તુ; શમભિષાચઃ શમુરાતિષાચઃ શંનો દિવ્યાઃ પાર્થિવાઃ શન્નો અપ્યાઃ. ૧૧.

ઋ. ૭ ૩૫ ૧૧. અ. ૧૯ ૧૧ ૨.

ઓં શં નઃ સત્યસ્ય પતયો ભવન્તુ; શંનો અ-
ર્વન્તઃ શમુ સન્તુ ગાવઃ; શ નઃ ઋભવઃ સુકૃતઃ
સુહસ્તાઃ શંનો ભવન્તુ પિતરો હવેષુ. ૧૨.

ઋ. ૭. ૩૫. ૧૨. અ. ૧૯. ૧૧. ૧.

ઓં શંનો અજ એકપાદ્ દેવો અસ્તુ, શંનો
ડહિર્બુધ્ન્યઃ શં સમુદ્રઃ, શં નો અપાંનપાત્પેરૂર-
સ્તુ શં નઃ પૃશ્નિર્ભવતુ દેવગોપાઃ. ૧૩.

ઋ. મં. ૭. ૩૫. ૧૩. અ. ૧૯. ૧૧. ૩.

ઓં ઇન્દ્રો વિશ્વસ્ય રાજતિ, શં નો અસ્તુ
દ્વિપદે શં ચતુષ્પદે. ૧૪.

ય૦ ૩૬–૮.

ઓં શં નો વાતઃ પવતા શં નસ્તપતુ
સૂર્યઃ, શં નઃ કનિક્રદદ્દેવઃ પર્જન્યોઅભિવર્ષતુ
૧૫. ય૦ ૩૬. ૧૦.

ઓં અહાનિ શં ભવન્તુ નઃ, શં રાત્રિઃ પ્ર-
તિધીયતામ્. શં ન ઇંદ્રાગ્ની ભવતામવોભિઃ, શં
ન ઇંદ્રા વરુણા રાતહવ્યા, શં ન ઇન્દ્રાપૂષણા
વાજસાતૌ શમિન્દ્રા સોમા સુવિતાય શંયોઃ. ૧૬.

ય૦ ૩૬. ૧૧.

ઓં શંનો દેવીરભિષ્ટય, આપો ભવન્તુ પી-
તયે, શંયોરભિસ્ત્રવન્તુ નઃ ૧૭.

ય૦ ૩૬. ૧૨.

ઓં દ્યોઃ શાન્તિરન્તરિક્ષ ँ શાન્તિઃ પૃથિવી શાન્તિરાપઃ. શાન્તિ રોષધયઃ શાન્તિઃ. વનસ્પતયઃ શાન્તિ વિશ્વેદેવાઃ, શાન્તિર્બ્રહ્મ શાન્તિઃ, સર્વં ँ શાન્તિઃ શાન્તિરેવ શાન્તિઃ સા મા શાન્તિરેધિ, ૧૮.

ય. ૩૬. ૧૭. અ. ૧૯. ૯. ૧૪.

ઓં તચ્ચક્ષુર્દેવહિતં, પુરસ્તાચ્છુક્રમુચ્ચરત્. પશ્યેમ શરદઃ શતં જીવેમ શરદઃ શત ँ શૃણુયામ શરદઃ શતં પ્રબ્રવામ- શરદઃશતમદીનાઃ સ્યામ શરદઃ શતં ભૂયશ્ચ શરદઃ શતાત્ ૧૯. ય. ૩૬. ૨૪.

ઓં યજ્જાગ્રતો દૂરમુદૈતિદૈવં, તદુ સુપ્તસ્ય તથૈવૈતિ. દૂરંગમ જ્યોતિષાં જ્યોતિરેકં, તન્મે મનઃ શિવસંકલ્પમસ્તુ. ૨૦. યજુ ૩૪. ૧.

ઓં યેન કર્માણ્યપસો મનીષિણો, યજ્ઞે કૃણ્વન્તિ વિદથેષુ ધીરાઃ. યદપૂર્વં યક્ષમન્તઃ પ્રજાનાં. તન્મે મનઃ શિવસંકલ્પમસ્તુ ૨૧. ય૦ ૩૪–૨.

ઓં યત્પ્રજ્ઞાનમુત ચેતો ધૃતિશ્ચ; યજ્જ્યોતિરન્તર મૃતં પ્રજાસુ, યસ્માન્ન ऋते કિંચન કર્મ ક્રિયતે, તન્મે મનઃ શિવસંકલ્પમસ્તુ. ૨૨.

ય. ૩૪. ૩.

ઓં યેનેદં ભૂતં ભુવનં ભવિષ્યત્પરિગૃહીતમ મૃતેન સર્વમ્, યેન યજ્ઞસ્તાયતે સપ્ત હોતા, તન્મે મનઃ શિવ સંકલ્પમસ્તુ. ૨૩.

ય૦ ૩૪, ૭.

ઓં યસ્મિન્નૃચઃ સામ યજુ ંષિ યસ્મિન્ પ્રતિષ્ઠિતા રથનાભાવિવારાઃ, યસ્મિંશ્ચિત ંસર્વમોતં પ્રજાનાં તન્મે મનઃ શિવ સંકલ્પમસ્તુ. ૨૪.

ય૦ ૩૪, ૫.

ઓં સુષારથિરશ્વાનિવ યન્મનુષ્યાન્નેનીયતે ઽભીષુભિર્વાજિન ઇવ, હૃત્પ્રતિષ્ઠં યદજિરં જવિષ્ઠં તન્મે મનઃ શિવસંકલ્પમસ્તુ ૨૫.

ય, ૩૪. ૬.

ઓં સનઃ પવસ્વશંગવે. શં જનાય શમર્વતે, શ ંરાજન્નોષધીભ્યઃ ૨૬.

ઓં અભયં નઃ કરત્યન્તરિક્ષમભયં દ્યાવાપૃથિવી ઉભે ઇમે, અભયં પશ્ચાદભયં પુરસ્તાદુત્તરાદધરાદ ભયં નો અસ્તુ. ૨૭.

અ૦ ૧૯. ૧૫. ૫.

ओं अभयं मित्रादभयममित्रादभयं ज्ञातादभयं पुरोयः; अभयंनक्तमभयं दिवा नः सर्वा आशा मम मित्रं भवन्तु २८.

અથર્વ. કા. ૧૯. સૂ. ૧૫. મં. ૬.

॥ ઇતિ શાન્તિ પ્રકરણમ્ ॥

॥ ओ३म् ॥

અથ સન્ધ્યા.

॥ અથ ગુરૂમંત્રઃ ॥

ઓમ્ ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ, તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ. ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્.

ઋ. મં. ૩. સૂ. ૬૨. મં. ૧૦.

ઉપરનો મંત્ર બોલી શીખા (ચોટલી) બાંધવી.

॥ અથાચમનમંત્રઃ ॥

ઓમ્ શન્નો દેવીરભિષ્ટય આપો ભવન્તુ પીતયે, શંય્યોરભિસ્રવન્તુ નઃ.

યજુ. અ. ૩૬. મં. ૧૨.

આ મંત્ર ત્રણ વાર બોલી દરેક વખત એક એમ ત્રણ આચમન કરવાં.

અર્થઃ—હે પરમાત્મન્! આ શુદ્ધ અને સ્વચ્છ પાણી અમને શુદ્ધ કરી શાંતિ આપી રોગમાત્રનો નાશ કરે.

બીજો અર્થ:—હે સર્વવ્યાપક પરમાત્મન્ દેવ! અમારી ધાર્મિક ઇચ્છાની તૃપ્તિ માટે આપ કલ્યાણકારી હો અને અમારા પર સુખની વૃષ્ટિ કરો.

॥અથેન્દ્રિયસ્પર્શમંત્રઃ॥

ઓમ્ વાક્ વાક્, ઓમ્ પ્રાણઃ પ્રાણઃ, ઓમ્ ચક્ષુશ્ચક્ષુઃ, ઓમ્ શ્રોત્રમ્ શ્રોત્રમ્. ઓમ્ નાભિઃ ઓં હૃદયમ્, ઓં કણ્ઠઃ, ઓં શિરઃ, ઓં બાહુભ્યાં યશોબલમ્. ઓં કરતલકરપૃષ્ઠે. ॥૨॥

આ મંત્રો બોલતા જઇ અનુક્રમે મોઢું, નાસિકા બેઉ બાજુ બે આંખ, બે કાન, નાભિ (ડુંટી), હૃદય, કંઠ, માથું અને બેઉ હાથ તથા હથેલીનો પાણીથી સ્પર્શ કરવો.

અર્થ—હે પરમાત્મન! આપની કૃપા વડે અમારી બધી ઇંદ્રિય, મન અને શરીર પવિત્ર અને બલવાન થાય, તેના વડે ઉપકાર કરીને અમો યશ પેદા કરી શકીએ.

॥ અથ માર્જનમંત્રાઃ ॥

ઓં ભૂઃ પુનાતુ શિરસિ, ઓં ભુવઃ પુનાતુ નેત્રયોઃ, ઓં સ્વઃ પુનાતુ કંઠે, ઓં મહઃપુનાતુ હૃદયે, ઓં જનઃ પુનાતુ નાભ્યાં, ઓં તપઃ પુનાતુ પાદયોઃ, ઓં સત્યમ્ પુનાતુ પુનઃ શિરસિ, ઓં ખં બ્રહ્મ પુનાતુ સર્વત્ર. ॥ ૩ ॥

આ મંત્ર બોલતા જાઇ માથે, આંખોએ, ગળે, હૃદયે, નાભિએ, પગોએ, અને સર્વે અંગોએ પાણી છાંટવું.

અર્થ—જીવન આપનાર (પરમાત્મા) અમારા માથાને પવિત્ર કરો, દુઃખથી બચાવનાર (પ્રભુ) નેત્રોને પવિત્ર કરો, ચેષ્ટા કરાવનાર પ્રભુ ગળાને પવિત્ર કરો, મહાન (પ્રભુ) હૃદયને પવિત્ર કરો, ઉત્પાદક પ્રભુ નાભિને પવિત્ર કરો, સહનશીલ દયામય પ્રભુ પગોને પવિત્ર કરો. એક રસ સર્વવ્યાપી. (બ્રહ્મ). ફરીથી માથાને પવિત્ર કરો, અને આકાશ વ્યાપક બ્રહ્મ આખા શરીરને પવિત્ર કરો.

॥ અથ પ્રાણાયામ મંત્રાઃ ॥

ઓં ભૂઃ, ઓં ભુવઃ, ઓં સ્વઃ, ઓં મહઃ, ઓં જનઃ, ઓં તપઃ, ઓં સત્યમ્. ૪.

તૈત. ૪. ૫. ૧૦. અનુ. ૨૭.

આ મંત્ર બોલતા જઇ પ્રાણાયામ કરવા—પ્રાણને રોકવો ક્રમમાં કમ ત્રણ પ્રાણાયામ કરવા.

(આ બધાં પરમાત્માનાં વિશેષણ રૂપ નામ છે અને તેમનો અર્થ ઉપરના મંત્રમાં આવી ગયો છે).

॥ અથાઘમર્ષણ મન્ત્રાઃ ॥

ઓં ઋતં ચ સત્યં ચાભીદ્ધાત્તપસોઽધ્યજાયત તતોરાત્ર્ય જાયત તતઃ સમુદ્રો અર્ણવઃ. ૫.

ઓં સમુદ્રોદર્ણવાદધિ સંવત્સરો અજાયત અહોરાત્રાણિ વિદધાદ્વિશ્વસ્ય મીષતોવશી. ૬.

ओं सूर्याचन्द्रमासौ धाता यथापूर्वमकल्पयत, दिवंच पृथिवींचान्तरिक्षमथो स्वः. ७.

ऋ. १०. १९०. ३.

અર્થ—બધી તરફથી દેદીપ્યમાન (જ્યોતિસ્વરૂપ) જ્ઞાનમય ઇશ્વરથી સૃષ્ટિ નિયમ અને આધ્યાત્મિક નિયમ પ્રગટ થયા. તેનાથી મહારાત્રી અને પરમેશ્વરના પ્રકૃતિરૂપ સામર્થ્યથી વિદ્યા (જ્ઞાન) અને પરમાણુ ઉત્પન્ન થયાં, પછી રાત્રિ, પછી ક્ષોભ, પછી જલ ઉપલક્ષિત પંચભૂત ઉત્પન્ન થયા. ક્ષોભ અને જલાદિ પંચભૂત બાદ નિયમપૂર્વક ગતિ ઉત્પન્ન થઇ પછી સમુદ્ર પ્રગટ થયો, સમુદ્રથી સંવત્સર ઉત્પન્ન થયો. આ જાગતા જગતને વશમાં રાખવા ઇશ્વરે દિવસ અને રાત બનાવતી વખત સૂર્ય, ચંદ્ર, પ્રકાશવાળા લોક અને પ્રકાશ વિનાના લોક, અંતરિક્ષ અને આકાશ ઇત્યાદિ ઉત્પન્ન કર્યા. વિશ્વના રાજાએ સહજ સ્વભાવથી દિન રાત્રિ બનાવ્યાં. વિધાતાએ પૂર્વકલ્પ પ્રમાણે સૂર્ય ચંદ્ર, દિવ્ય લોક, પૃથ્વી લોક અંતરિક્ષ અને મોક્ષ ધામ બનાવ્યાં.

આ મંત્ર બાદ પ્રથમ આવી ગએલ "શન્નો દેવી" મંત્રથી ત્રણ આચમન પ્રથમની માફક કરવાં બાદ નીચેના મંત્રથી માનસિક પ્રદક્ષિણા કરવી.

॥ अथ मनसा परिक्रमामन्त्रः ॥

——:०:——

ओं प्राचीदिगग्निरधिपतिरसितो रक्षितादित्या इषवः, तेभ्यो नमोऽधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्योऽस्तु

યોऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः. ૮. અથ. ૩. ૨૭, ૧.

અર્થ—પૂર્વ દિશાનો પ્રકાશ સ્વરૂપ પરમાત્મા સ્વામી છે. બંધન રહિત અર્થાત્ સ્વતંત્ર રાજા અને રક્ષા કરનાર છે, પ્રાણ અથવા સૂર્ય કિરણ તેનાં બાણ છે, (તે દ્વારા ઇશ્વર પોતાના ભક્તોને જીવન આપી તેમની રક્ષા કરે છે, અને તેમના શત્રુઓનો નાશ કરે છે) તે અધિપતિ રક્ષા કરનાર તે બાણોને અમારા૦ નમસ્કાર છે. જે પુરૂષ અમારી સાથે શત્રુતા રાખે છે, અને જેની સાથે અમે રાખીએ છીએ તેને (શત્રુતાને) આપની ન્યાય વૃત્તિ પર છોડીએ છીએ.

ઓં દક્ષિણા દિગિન્દ્રોऽધિપતિસ્તિરશ્ચિરાજી રક્ષિતા પિતર ઇષવઃ, તેભ્યો૦ ૯.

અથર્વ. કાં. ૩. સૂ. ૨૭. મં. ૨

અર્થ—દક્ષિણ દિશાના વ્યાપક પરમૈશ્વર્ય વાળા ઇશ્વર અધિપતિ, આપ પશુ અને જીવજન્તુથી અમારી રક્ષા કરનારા છો, અને જ્ઞાની પુરૂષો દ્વારા અમને જ્ઞાનપ્રદાન કરોછો ઇત્યાદિ.—(બાકી ઉપર મુજબ).

ઓં પ્રતીચી દિગ્વરૂણોऽધિપતિઃ પૃદાકૂ રક્ષિતાન્નમિષ વઃ તેભ્યો૦ ૧૦

અથર્વ. કાં. ૩ સૂ. ૨૭ મં. ૩

અર્થ—પશ્ચિમ દિશામાં વ્યાપક સર્વેથી એજ ઇશ્વર વરૂણ નામક અધિપતિ, હિંસા કરનાર જીવોથી આપ અમારી રક્ષા કરનારા છો અનાજ આપનાં બાણ છે, જેના વડે આપ અમારા પ્રાણને પોષો છો. ઇત્યાદિ (બાકી ઉપર મુજબ).

ઓં ઉદીચી દિક્સોમોઽધિપતિઃ સ્વજો રક્ષિતાશનિરિષવઃ. તેભ્યો૦ ૧૧.

અથર્વ. કાં. ૩. સૂ. ૨૭. મં. ૪

અર્થ—ઉત્તર દિશામા વ્યાપક શાન્તિમય પરમેશ્વર સોમ નામક અધિપતિ આપ અજન્મા અમારી રક્ષા કરવાવાળા છો. આપના વિજળીરૂપ બાણુ વડે અમારા રૂધિરની ગતિ અને પ્રાણુની રક્ષા કરો છો ઇત્યાદિ (બાકી ઉપર મુજબ).

ઓં ધ્રુવા દિગ્વિષ્ણુરધિપતિઃ કલ્માષગ્રીવો રક્ષિતા વીરૂધ ઇષવઃ. તેભ્યો. ૧૨.

અથર્વ. કાં. ૩. ૨૨. ૨૭ મંત્ર ૫.

અર્થ—પાતાળ દિશામા વ્યાપક ઇશ્વર વિષ્ણુ નામક અધિપતિ આકાશ જેની ગર્દન સમાન છે, આપ રક્ષા કરવાવાળા છો વેલ રૂપ બાણો વડે આપ અમારા પ્રાણની રક્ષા કરોછો. ઇત્યાદિ (બાકી ઉપર મુજબ).

ઓં ઊર્ધ્વા દિગ્ બૃહસ્પતિરધિપતિઃ શ્વિત્રો રક્ષિતા વર્ષમિષવઃ. તેભ્યો. ૧૩.

અથર્વ. કાં. ૩. ૨૨. ૨૭. મં. ૬.

અર્થ—ઉપરની (આકાશ) દિશામાં વ્યાપક મોટા દેવોના માલીક અધિપતિ આપ શુદ્ધ પવિત્રાત્મા અને રક્ષા કરવાવાળા સ્વામી છો. વરસાદ આપનાં બાણુ છે. ઇત્યાદિ—(બાકી ઉપર મુજબ).

॥ અથ ઉપસ્થાનમંત્રઃ ॥

———:*:———

ઓં ઉદ્વયં તમસસ્પરિસ્વઃ પશ્યન્ત ઉત્તરં.

દેવં દેવત્રા સૂર્યમગન્મ જ્યોતિ રૂત્તમં. ૧૪.

યજુ. અ. ૩૫. મંત્ર. ૧૪.

અર્થ—અમે અન્ધકારથી પરે સુખસ્વરૂપ પરમાત્માને દેખીને પાર ઉતારનાર દેવોના દેવ પ્રકાશમાન ઉત્તમ જ્યોતિને પામીએ છીએ

ઓં ઉદુત્યં જાતવેદસંદેવં વહન્તિકેતવઃ. દશે વિશ્વાય સૂર્યમ્. ૧૫.

યજુ. અ. ૩૩. મંત્ર. ૩૧.

અર્થ—વિશ્વને જોવા સારૂં જે જ્ઞાન છે તે પડેલા જ્ઞાનને આપનાર પ્રકાશમાન દેવને પ્રાપ્ત કરાવે છે જે તેનો (જગતનો) પ્રભુ છે.

ઓં ચિત્રં દેવાનામુદગાદનીકં ચક્ષુર્મિત્રસ્ય વરૂણસ્યાગ્નેઃ. આપ્રાદ્યાવા પૃથિવીઽઅન્તરિક્ષ સૂર્ય આત્મા જગતસ્તસ્થુષશ્ચ સ્વાહા.૧૬.

યજુ. અ. ૧૩. મંત્ર ૪૬.

અર્થ— આશ્ચર્ય અને બલ સ્વરૂપ મિત્ર શ્રેષ્ઠ અને જ્ઞાની પુરૂષોના નેત્રરૂપ વિદ્વાનોના મનમાં ઉદય પામે છે. તેજ (પરમાત્મા) પ્રકાશ રહિત મનુષ્ય લોક અને અંતરિક્ષમાં વ્યાપિ રહ્યો છે, અને તે પ્રકાશ સ્વરૂપ સ્થાવર અને જંગમનો અંતર્યામી છે.

ઓં તચ્ચક્ષુર્દેવહિતં પુરસ્તાચ્છુક્રમુચ્ચરત્, પશ્યેમ શરદઃ શતં જીવેમ શરદઃ શતઽશ્રૃણુયામ શરદઃ શતં પ્રબ્રવામ શરદઃ શતમદીનાઃ સ્યામ શરદઃશતં ભૂયશ્ચ શરદઃ શતાત. ૧૭.

યજુ. અ. ૩૬. મંત્ર. ૨૪.

અર્થ—જે દેવોનો હિતકારી દીપ્યમાન નેત્ર (પરમેશ્વર) સૃષ્ટિની પહેલો વિચરે છે. (તેની કૃપાવડે) અમે સો વર્ષ દેખી શકીએ, સો વરસ જીવિએ, સો વરસ સાભળી શકીએ, સો વરસ ઉપદેશ કરી શકીએ, સો વરસ સુધી દીન ન થઇએ, અને સો વરસથી વધારે (દેખી શકીએ) ઉપદેશ કરી શકીએ, અને દીન ન થઇએ તે પ્રમાણેની અમારી સ્થિતિ રહો.

॥ અથ ગુરૂમંત્ર ॥

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ, તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ. ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્. ૧૮.

યજુ. અ. ૩૬. મંત્ર ૩.

અર્થ—જે પરમેશ્વર પ્રાણ આપનાર, દુઃખોથી બચાવનાર ચેષ્ટા કરાવનાર, અને સૃષ્ટિ કર્તા દેવ છે, તેમની પુજનીય પાપનાશક જ્યોતિનું અમે ધ્યાન કરીએ છીએ. તે પ્રભુ અમારી બુદ્ધિઓને સારા રસ્તા તરફ પ્રેરણા કરો.

॥ અથ નમસ્કારમંત્ર ॥

નમઃ શમ્ભવાય ચ મયોભવાય ચ, નમઃ શંકરાય ચ મયસ્કરાય ચ, નમઃશિવાય ચ શિવતરાય ચ. ૧૯. યજુ. અ. ૧૬. મંત્ર. ૪૧.

અર્થ—આનંદ દાતા, શાન્તિ આપનાર, સુખના ઉત્પાદક, તૃપ્તિનો દાતા મંગલ સ્વરૂપ અને મંગલમય પરમેશ્વરને વારંવાર અમારા નમસ્કાર છે.

ઇતિ સંધ્યા સમાપ્ત.

॥ ओ३म् ॥

અથ હવન મન્ત્રાઃ

નીચેના ત્રણ મન્ત્રો વડે દરેકથી એક એમ ત્રણ આચમન કરવાં.

ઓં અમૃતોપસ્તરણમસિ સ્વાહા. ૧.

ઓં અમૃતાપિધાનમસિ સ્વાહા. ૨.

ઓં સત્યં યશઃશ્રીર્મયિ શ્રીઃશ્રયતાં સ્વાહા. ૩.

આશ્વલાયન ગૃ. સૂ. અ. ૧. કં. ૨૪. સૂ. ૧૨. ૨૧. ૨૨.

તત્પશ્ચાત્ નીચે લખેલા મન્ત્રો વડે જમણા હાથે જળથી અંગોનો સ્પર્શ કરવો.

ઓં વાઙ્મ ઽઆસ્યેઽસ્તુ. (મુખ) ઓં નસોર્મે પ્રાણોઽસ્તુ. (બેઉ નાસિકાનો) ઓં અક્ષ્ણોર્મે ચક્ષુરસ્તુ. (બેઉ આંખોનો) ઓં કર્ણયોર્મે શ્રોત્રમસ્તુ. (બન્ને કાનનો) ઓં બાહ્વોર્મે બલમસ્તુ. (બન્ને હાથનો) ઓં ઊર્વોર્મે ઽઓજોઽસ્તુ. (બેઉ બાજુની જાંગનો) ઓં અરિષ્ટાનિ મેઽઙ્ગાનિ તનુસ્તન્વા મે-સહ સન્તુ. (સર્વ અંગોનો સ્પર્શ કરવો).

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ.

ગોભિલ. ગૃ. પ્ર. ૧. ખં. ૧. સૂ. ૧.

ઉપરનો મંત્ર બોલી ક્ષત્રિય અથવા વૈશ્યના ઘેરથી અગ્નિ (દેવતા) લાવી અથવા ઘીનો દીવો કરીને તેનાથી કપુર સળગાવી એક વાસણમાં રાખી તેમાં નાના લાકડાં (બાવળ અને સળેલા સિવાય)ના ટુકડા કરી યજમાન અથવા પુરોહિત તે વાસણને બન્ને હાથોથી લઇ અથવા ચિપિઆથી પકડી નીચેના મંત્રથી અગ્નિ આધાન કરવું:—

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વર્દ્યૌરિવ ભૂમ્ના પૃથિવીવવ. રિમ્ણા. તસ્યાસ્તે પૃથિવી દેવયજનિ પૃષ્ઠેડગ્નિમન્નાદમન્નાદ્યાયાદધે. ૧.

યજુ. અ. ૩. મન્ત્ર ૫.

પછી નીચેનો મન્ત્ર બોલી અગ્નિ પ્રદીપ્ત કરવો.

ઓં ઉદ્બુધ્યસ્વાગ્ને પ્રતિજાગૃહિ ત્વમિષ્ટાપૂર્તે સꣳ સૃજેથા મયંચ, અસ્મિન્સધસ્થે અધ્યુત્તરસ્મિન્વિશ્વે દેવા યજમાનશ્ચ સીદત.

યજુ૦ અ૦ ૧૫. મન્ત્ર ૫૪.

અગ્નિ પ્રદીપ્ત થયા બાદ નીચેના ચાર મન્ત્રોથી ત્રણ સમિધા હોમવી.

ઓં અયન્ત ઇધ્મ આત્મા જાતવેદસ્તેનેધ્યસ્વ વર્ધસ્વ ચેદ્ધવર્ધય ચાસ્માન્ પ્રજયા પશુભિર્બ્રહ્મવર્ચસેનાન્નાદ્યેન સમુધય સ્વાહા. ઇદમગ્નયે જાતવેદસે ઇદન્નમમ.

ઉપરના મંત્રથી એક સમીધા હોમવી.

ઓં સમિધાગ્નિંદુવસ્યત ઘૃતૈર્બોધયતાતિથિમ્ આસ્મિન્હવ્યાજુહોતન સ્વાહા. ઇદમગ્નયે ઇદન્નમમ.

યજુ. અ. ૩ મન્ત્ર ૧.

ઓં સુસમિદ્ધાય શોચિષે ઘૃતન્તીવ્રંજુહોતન, અગ્નયે જાતવેદસે સ્વાહા. ઇદમગ્નયે જાતવેદસે ઇદન્નમમ.

યજુ. અ. ૩. મન્ત્ર ૨.

ઉપરના બંને મંત્રથી એક સમીધા હોમવી.

ઓં તન્ત્વા સમિદ્ભિરઙ્ગિરો઼ઘૃતેન વર્દ્ધયામમસિ, બૃહચ્છોચાયવિષ્ઠ્ય સ્વાહા ઇદમગ્નયે ઙ્ગિરસે ઇદન્નમમ.

યજુ. અ. ૩. મન્ત્ર. ૩.

ઉપરના એક મંત્રથી એક સમીધા હોમવી.

ત્યારબાદ નીચેના મંત્રથી દરેકવાર એકેક એમ ઘીની પાંચ આહુતી આપવી.

ઓં અયન્ત ઇધ્મ આત્મા જાતવેદસ્તેનેધ્ય સ્વ વર્ધસ્વચેદ્ધવર્ધય ચાસ્માન્ પ્રજયા પશુભિ બ્રહ્મવર્ચસેનાન્નાદ્યેન સમેધય સ્વાહા, ઈદમગ્નયે જાતવેદસે ઈદન્નમમ.

ત્યાર બાદ નીચેના મંત્રોથી ચારે દિશાઓમાં જલ સિંચન કરવું

ઓં અદિતેઽનુમન્યસ્વ (પૂર્વમાં) ઓં અનુમતેઽનુમન્યસ્વ (પશ્ચિમમાં) ઓં સરસ્વત્યનુમન્યસ્વ (ઉત્તરમાં).

ઓં દેવ સવિતઃ પ્રસુવ યજ્ઞં પ્રસુવ યજ્ઞ-

પતિસ્ભગાય, દિવ્યોગન્ધર્વઃકેતપૂઃકેતન્નઃ પુનાતુ વાચસ્પતિર્વાચન્નઃ સ્વદતુ. (દક્ષિણમાંથી સર્વ દિશાએ)

યજુ. અ૦ ૩૦. મન્ત્ર ૧.

નીચેના મંત્ર બોલતા જઇ ઘીની આહુતિ આપવી.

ઓં અગ્નયે સ્વાહા. ઇદમગ્નયે ઇદન્નમમ.

પ્રકાશ આપનાર તેજયુકત અગ્નિ સારૂં, મારે માટે નહિં.

ઓં સોમાય સ્વાહા. ઇદં સોમાય ઇદન્નમમ.

અહિંસાદિ તથા અમૃત દાનાદિ ગુણયુકત સારૂં, મારે માટે નહિ.

ઓં પ્રજાપતયે સ્વાહા. ઇદં પ્રજાપતયે ઇદન્નમમ.

પ્રજાના પાલનાર સારૂં, મારે માટે નહિ.

ઓં ઇન્દ્રાય સ્વાહા. ઇદમિન્દ્રાય ઇદન્ન મમ.

પરમ ઐશ્વર્યવાન સારૂં, મારે માટે નહિં.

નીચેના મંત્રોથી ઘી અને સામગ્રી વિગેરેની સાથે આહુતિ આપવી.

ઓં ભૂરગ્નયે સ્વાહા. ઇદમગ્નયે ઇદન્ન મમ.

પ્રાણસ્વરૂપ તથા પ્રાણપ્રદ પ્રકાશમાન અગ્નિ સારૂં, મારે માટે નહિ.

ઓં ભુવર્વાયવે સ્વાહા. ઇદંવાયવે ઇદન્નમમ.
દુઃખ નિવારક સર્વ ગતિમાન્ વાયુ સારૂ, મારે માટે નહિ.

ઓં સ્વરાદિત્યાય સ્વાહા. ઇદમાદિત્યાય ઇદન્નમમ.
સુખ સ્વરૂપ આનન્દમય આદિત્ય સારૂ, મારે માટે નહિ.

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વરગ્નિવાય્વાદિત્યેભ્યઃ સ્વાહા. ઇદમગ્નિવાય્વાદિત્યેભ્ય ઇદન્નમમ.
ઉત્તમ ગુણ સમુદાય વિશિષ્ટ, અગ્નિ; વાયુ તથા આદિત્ય સંજ્ઞા સારૂં, મારે માટે નહિ.

ઓં યદસ્ય કર્મણોઽત્યરિરીચં યદ્વા ન્યૂનમિહા કરમ્, અગ્નિષ્ટ ત્સ્વિષ્ટકૃદ્વિદ્યાત્સર્વં સ્વિષ્ટં સુહુતં કરોતુ મે અગ્નયે સ્વિષ્ટ કૃતે સુહુત હુતે સર્વ પ્રાયશ્ચિતાહુતીનાં કામાનાં સમર્દ્ધયિત્રે સર્વાન્નઃ કામાન્ ત્સમર્દ્ધય સ્વાહા. ઇદમગ્નયે સ્વિષ્ટકૃતે, ઇદન્ન મમ.

શતપંથ કં૦ ૧૪, ૯, ૪, ૨૪.

(સવારના)

ઓં સૂર્યો જ્યોતિર્જ્યોતિઃ સૂર્યઃ સ્વાહા- ૧.
ઓં સૂર્યોવર્ચો જ્યોતિર્વર્ચઃ સ્વાહા. ૨.
ઓં જ્યોતિઃ સૂર્યઃ સૂર્યો જ્યોતિઃ સ્વાહા. ૩.

ઓં સ‌ન્નુર્દેવેન સવિત્રા સજૂરુસેન્દ્રવત્યા જુ-
ષાણઃ સૂર્યો વેતુ સ્વાહા. ૪.

યજુ૦ અ૦ ૩. મન્ત્ર ૯–૧૦.

(સાંજના)

ઓં અગ્નિર્જ્યોતિર્જ્યોતિરગ્નિઃ સ્વાહા. ૧.
ઓં અગ્નિર્વર્ચો જ્યોતિર્વર્ચઃ સ્વાહા. ૨.
ઓં અગ્નિર્જ્યોતિર્જ્યોતિરગ્નિઃ સ્વાહા. ૩.
આ મંત્રને મનમાં બોલી ત્રીજી આહુતી આપવી.

ઓં સજુર્દેવેન સવિત્રા સજુરાત્ર્યેન્દ્રવત્યા-
જુષાણો અગ્નિર્વેતુ સ્વાહા. ૪.

યજુ. અ. ૩. મન્ત્ર ૯–૧૦.

હવે નીચેના લખેલા મન્ત્રોથી પ્રાતઃ અને સાયં આ-
હુતિ આપવી.

ઓં ભૂરગ્નયે પ્રાણાય સ્વાહા. ઇદમગ્નયે પ્રાણાય ઇદન્નમમ. ૧. ઓં ભુવર્વાયવેઽપાનાય સ્વાહા, ઇદંવાયવેઽપાનાય ઇદન્નમમ. ૨. ઓં સ્વરાદિત્યાયવ્યાનાય સ્વાહા. ઇદમાદિત્યાય વ્યાનાય ઇદન્ન મમ. ૩. ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વરગ્નિવાય્વાદિત્યેભ્યઃ પ્રાણાપાનવ્યાનેભ્યઃ સ્વાહા, ઇદમગ્નિવાય્વાદિત્યેભ્યઃ પ્રાણાપાનવ્યાનેભ્યઃ ઇદન્નમમ. ૪. ઓં આપોજ્યોતીરસોઽમૃતં બ્રહ્મભૂર્ભુવઃ સ્વરોં સ્વાહા. ૫.

ઓં યાં મેધાં દેવગણાઃ પિતરશ્ચોપાસતે.

તયામામદ્યમેધયાડગ્નેમેધાવિનં કુરૂ સ્વાહા. ૬.

ઓં વિશ્વાનિદેવ સવિતર્દુરિતાનિ પરાસુવ. યદ્‌ભદ્રં તન્ન આસુવ સ્વાહા. ૭.

ઓં અગ્નેનય સુપથા રાયે અસ્માન્વિશ્વાનિ-દેવ વયુનાનિ વિદ્વાન્. યુયોધ્યસ્મજ્જુહુરાણમેનો ભૂયિષ્ઠાન્તે નમ ઉક્તિંવિધેમ સ્વાહા. ૮.

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ, ધિયો યોનઃ પ્રચોદયાત્ સ્વાહા.

પર્ણાહુતિ મંત્ર.

ઓં પૂર્ણાદ્દ વિપરાપત સુપૂર્ણાપુનરાપત, વસ્નેવ વિક્રોણા વહ ઇષમૂર્જં શતક્રતો સ્વાહા. ૧.

ઓં પૂર્ણમદઃ પૂર્ણમિદં પૂર્ણાત્ પૂર્ણમુદચ્યતે પૂર્ણસ્યમાદાય પુર્ણમેવા વશિષ્યતે સ્વાહા. ૨.

નિચેના મંત્રને ત્રણવાર બોલી ત્રણ આહુતિ આપવી. અને સામગ્રી પુરી કરવી.

ઓં સર્વંવૈ પુર્ણં સ્વાહા.

વધેલા ઘીની નિચેના મંત્રથી યજ્ઞ કુંડમાં ધારા કરવી.

ઓં વસોઃ પવિત્રમસિ શતધારં વસોઃ પાવત્રમસિ સહસ્રધારં દેવસ્ત્વા સવિતા પુનાતુવસોઃ પવિત્રેણ શતધારેણ સુપ્વાકામધુક્ષઃ.

ત્યારબાદ ભજન—આરતિ બોલી સર્વેએ સાથે છેલ્લા પાન ઉપર આપેલી આર્યોની સંમિલિત પ્રાર્થના તથા શાંતિ પાઠકરી યજ્ઞકાર્યની પૂર્ણાહુતિ કરવી.

———: ៖ :———

બૃહદ્ યજ્ઞના મંત્રો

બૃહદ્ યજ્ઞ માટે સ્વિષ્ટકૃત આહુતી (ઓં યદસ્ય કર્મણો) આપ્યા બાદ નીચેના મંત્રોથી આહુતી આપવી.

પ્રાજાપત્યાહુતિ.

ઓં પ્રજાપતયે સ્વાહા. ઇદં પ્રજાપતયે ઇદન્નમમ. (આ મંત્રનો ઉચ્ચાર મનમાં કરવો.)

પ્રધાન હોમ આહુતિ.

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ. અગ્ન આયુંષિ પવસ આસુવોર્જમિષંચનઃ; આરે બાધસ્વ દુચ્છુનાં સ્વાહા. ઇદમગ્નયે પવમાનાય ઇદન્નમમ. ૧.

ઋ. ૯, ૬૬, ૧૯.

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ, અગ્નિર્ઋષિઃ પવમાનઃ પાઞ્ચજન્યઃ પુરોહિતઃ, તમીમહે મહાગયં સ્વાહા, ઇદમગ્નયે પવમાનાય ઇદન્નમમ ૨.

ઋ. ૯. ૬૬. ૨૦.

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ, અગ્ને પવસ્વ સ્વપા અસ્મે વર્ચઃ સુવીર્યમ્, દધદ્રયિં મયિ પોષં સ્વાહા, ઇદમગ્નયે પવમાનાય ઇદન્ન મમ ૩.

ઋ. ૯ ૬૬, ૨૧.

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ, પ્રજાપતે ન ત્વદેતા ન્યન્યો, વિશ્વાજાતાની પરિતા બભૂવ, યત્કામાસ્તે જુહુમસ્તન્નો અસ્તુ; વયં સ્યામ પતયો રયીણામ્. ઇદં પ્રજાપતયે ઇદન્ન મમ. ૪.

ઋ. ૧૦, ૧૨૧, ૧૦.

નીચેના આઠ મંત્રોથી આજ્યાહુતિ આપવી.

ઓં ત્વન્નો અગ્ને વરુણસ્ય વિદ્વાન્ દેવસ્ય હેડો અવયાસિસીષ્ઠાઃ, યજિષ્ઠો વન્હિતમઃ શોશુચાનો, વિશ્વા દ્વેષાંસિ પ્રમુમુગ્ધ્ય સ્મત સ્વાહા ઇદમગ્ની વરુણાભ્યામ્ ઇદન્ન મમ ૧.

ઓં સત્વં નો અગ્નેઽવમો ભવોતી, નેદિષ્ઠો અસ્યા ઉષસો વ્યુષ્ટો અવયક્ષ્વ નો વરુણં રરાણો, વીહિ મૃડીકં સુહવો ન એધિ સ્વાહા. ઇદમગ્નિવરુણાભ્યાં ઇદન્નમમ ૨.

ઋ. મં. ૪, ૧. ૫.

ઓં ઈમં મે વરુણ શ્રુધી, હવમદ્યા ચ મૃડય ત્વામવસ્યુરાચકે સ્વાહા. ઇદં વરુણાય ઇદં ન મમ ૩.

ઋ. મં. ૧. સુ. ૨૫. મં. ૧૯.

ઓં તત્વા યામિ બ્રહ્મણા વન્દમાનસ્તદાશાસ્તે યજમાનો હવિર્ભિઃ અહેડમાનો વરુણેહ બોધ્યુરુશંસ, મા ન આયુઃ પ્રમોષીઃ સ્વાહા. ઇદં વરુણાય ઇદન્ન મમ ૪.

ઋ. મં. ૧, સુ. ૨૪. મં. ૧૧.

ઓં યે તે શતં વરુણં યે સહસ્રં, યજ્ઞિયાઃ પાશા વિતતા મહાન્તઃ, તે ભિર્નો અદ્ય સવિતોત વિષ્ણુર્વિશ્વે મુંચન્તુ મરૂતઃ સ્વર્કાઃ સ્વાહા. ઇદં વરુણાય સવિત્રે, વિષ્ણવે, વિશ્વેભ્યો, દેવેભ્યો, મરૂદ્ભ્યઃ સ્વર્કેભ્યઃ—ઇદન્ન મમ ૫.

ઓં અયાશ્ચાગ્નેઽસ્યનભિશસ્તિપાશ્ચ સત્ય મિત્વ મયાસિ, અયાનો યજ્ઞં વહાસ્યયા નો ધેહિ ભેષજ ૱ સ્વાહા, ઈદમગ્નયે અયસે ઇદંન મમ ૬.

ઓં ઉદુત્તમં વરુણ પાશમસ્મદવાધમમ્ વિમધ્યમં શ્રથાય, અથા વયમાદિત્યવ્રતે તવાના

ગસોઽદિતયે સ્યામ સ્વાહા, ઇદં વરૂણાયા ઽદિત્યા-
યાઽદિતયે ચ ઈદંન મમ ૭.

ઋ. મં. ૧ સૂ. ૨૪. મં. ૧૫.

ઓં ભવતન્નઃ સમનસૌ સચેતસાવરેપસૌ. મા-
યજ્ઞ ૯ હિ ૯ સિષ્ટં મા યજ્ઞપતિં જાતવેદસૌ
શિવૌ ભવતમદ્ય નઃ. સ્વાહા; ઇદં જાતવેદોભ્યાં ઇદ-
ન્ન મમ ૮.

યજુ૦ અ૦ ૫. મં. ૩.

બૃહદ્યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિ પૂર્વે નિમ્ન મંત્રોથી
આહુતિ આપી શકાય છે.

ઓં અગ્ને વ્રતપતે વ્રતં ચરિષ્યામિ, તત્તે
પ્રબ્રવીમિ તચ્છકેયમ્, તેનર્ધ્યાં સમિદમહમનૃતા-
ત્સત્યમુપૈમિ સ્વાહા. ઈદમગ્નયે ઇદન્ન મમ ૧.

મં. બ્રા. ૧. ૬, ૯.

ઓં વાયોવ્રતપતે.........સ્વાહા. ઇદં વાયવે
ઇદન્ન મમ ૨.

મં. બ્રા. ૧. ૬. ૧૦.

ઓં સૂર્યવ્રતપતે ....સ્વાહા. ઇદં સૂર્યા-
ય ઇદન્નમમ ૩.

મં. બ્રા. ૧. ૬, ૧૧

ઓં ચંદ્રવ્રતપતે.........સ્વાહા. ઇદં ચંદ્રાય ઇદન્ન મમ. ૪.

મં. બ્રા. ૧. ૬. ૧૨.

ઓં વ્રતાનાં વ્રતપતે.........સ્વાહા ઇદમિન્દ્રાય વ્રતપતયે ઇદન્ન મમ. ૫.

મં. બ્રા. ૧. ૬. ૧૩.

ત્યાર બાદ પ્રથમ આવી ગયેલા પૂર્ણાહુતિના મંત્રોથી પૂર્ણાહુતિ કરવી.

શુદ્ધી સંસ્કાર વીધી

શુદ્ધ થનાર યદિ પુરૂષ હોય તો શીખા રખાવી મુંડન કરાવવું. પછી સ્નાન કરાવી શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરાવવા. સ્ત્રી જાતિ હોય તો કેવળ સ્નાન કરાવી વસ્ત્ર પહેરાવવાં. પછી તેમને હવન કુંડ સમીપ બેસાડી નિમ્ન મંત્રોથી પાઠ કરાવવો વા તે મંત્રો અર્થ સહિત સંભળાવવા અને શુદ્ધ થનાર ઉપર પાણીથી માર્જન કરવું-છાંટવું.

ઓં પુનન્તુ મા દેવજનાઃ પુનન્તુ મનસાધિયઃ, પુનન્તુ વિશ્વાભૂતાનિ, જાતવેદઃ પુનીહિમા. ૧.

યજુ. અ. ૧૯. મં. ૩૯.

હે સર્વ વિદ્વાન સજ્જનો! આપ મને-અમને પવિત્ર કરો. અથવા આપ પોતાના મનની સાથે બુદ્ધિ વા કર્મોને પણ પવિત્ર સમજો. સર્વ પ્રાણી અર્થાત પુરૂષ-સ્ત્રીઓ આપની કૃપાથી મને-અમને પવિત્ર કરો. હે જ્ઞાની આચાર્ય દેવ! આપ પણ આ સર્વની સામે મને-અમને પવિત્ર જાહેર કરો. અર્થાત પવિત્રતાનું પ્રમાણપત્ર આપશો. ૧.

ઓં પવિત્રેણ પૂજાહિ મા, શુક્રેણ દેવ દીધત્ અગ્ને ક્રતવા ક્રતુમ્. ૨.

યજુ. અ. ૧૯ મં ૪૦.

હે શુભ ગુણયુકત જ્ઞાન પ્રકાશક આચાર્ય! આપ અતિદિપ્યમાન્ છો. મને-અમને પણ શુદ્ધ પવિત્ર કરો. મને-અમને ધ્યાનમાં રાખી યજ્ઞકર્માદિથી પવિત્ર કરો.

ઓં યત્તે પવિત્રમર્ચિષ્યગ્ને વિતતમન્તરા, બ્રહ્મ

તેન પુનાતુ માં. ૩.

યજુ. અ. ૧૯. મ. ૪૧.

હે જ્ઞાનથી તેજસ્વી આચાર્ય! આપની અગ્નિની ચમકતુલ્ય ચમકદાર બુદ્ધિની અંદર જે શુધ્ધ વેદજ્ઞાન ભરેલું છે, તેનાથી મને—અમને પવિત્ર કરો અર્થાત્ તેનો ઉપદેશકરો; કેજેથી હું મારૂં આચરણ વેદાનુંકુળ કરી શકું. ૩.

ઓં પવમાનઃ સો અદ્ય નઃ પવિત્રેણ વિર્ચવિચર્ષણિઃ યહ પોતા સ પુનાતુ મા. ૪.

યજુ૦ અ૦ ૧૯. મં૦ ૪૨

વેદનો ઉપદેશ કરીને પવિત્ર કરનારા અથવા સર્વાન્તર્યામી પરમાત્મા! આજ અમને પવિત્ર કરો, કેજેથી અમે પવિત્ર કર્મ કરવા સમર્થ થઈએ. પરમાત્મા કંઈ પણ સ્વાર્થ સિવાય અમને પવિત્ર કરે છે. આજ હું (અમે) પરમાત્માની સાથે પ્રતિજ્ઞા કરૂં છું કે, હવેથી કદાપી વેદ વિરૂધ્ધ કર્મ કરીશ નહિ. ૪. પછી આચાર્યે 'શન્નો દેવી' મંત્રથી આચમન કરાવવું અને ગાયત્રી મંત્રનો ઉપદેશ આપવો. અને 'યજ્ઞોપવિતં પરમં પવિત્રં' મંત્રથી યજ્ઞોપવિત પહેરાવવું. ત્યારબાદ પૂર્વોક્ત વિધિ પ્રમાણે ઈશ્વરોપ્રાર્થના, સ્વસ્તિવાચન, શાંતિ પ્રકરણના મંત્રો બોલી પાના ૩૧ માં લખ્યા મુજબનો યજ્ઞ કરવો. પુર્ણાહુતિ પુર્વે નિચેના મંત્રોથી આહુતિ આપવી.

ઓં યદ્દેવા દેવહેડનં દેવાસશ્ચકૃમા વયં અગ્નિર્માતસ્માદેનસો, વિશ્વાન્મુંચત્વ ંહસઃ. ૧.

હે વિદ્વાનો! મેં-અમે જે જે વિદ્વાન્ પુરૂષોનો અપરાધ કર્યો હોય, તે તે પાપથી આ ભૌતિક અગ્નિ વા જ્ઞાની આચાર્ય વા પ્રકાશ સ્વરૂપ પરમાત્મા મને-અમને બચાવો.

ઓં યદિ દિવા યદિ નક્તમેનંસિ ચકૃમા, વયમ્, વાયુર્મા તસ્માદેનસો વિશ્વાન્મુંચત્વંહસઃ ૨.

દિવસ વા રાત્રિમાં જે જે પાપ કર્મ કર્યાં હોય, તે તે પાપથી ભૌતિક વાયુ, વા જ્ઞાનથી સર્વત્ર પહોંચનારા વિદ્વાન્ આચાર્ય, વા વેગવાળા પરમાત્મા અમને છોડાવો. ૨.

ઓં યદિ જાગ્રદ્ યાદ સ્વપ્ન, એના ંસિત ચકૃમા વયમ્. સૂર્યો મા તસ્માદેનસો, વિશ્વાન્મુંચત્વ ંહસઃ ૩.

જાગ્રત વા સ્વપ્ન દશામાં મેં-અમે જે પાપ કર્યાં હોય, તેનાથી ભૌતિક સૂર્ય, વા જ્ઞાનસ્વરૂપ આચાર્ય વા પ્રકાશ સ્વરૂપ પરમાત્મા મને-અમને પવિત્ર કરો.

ઓં યદ ગ્રામે યદરણ્યે યત્સભાયાં યદિન્દ્રિયે યચ્છુદ્રે યદર્યે યદેનશ્ચકૃમાવયંયદેકસ્યાધિ ધર્મણિ, તસ્યાવયજન માસ. ૪.

યજુ૦ ૨૦. ૧૭.

ગામ, જંગલ વા સભાદિમાં પક્ષપાતાદિ પાપ,

ઇદ્રિયો દ્વારા પરનિંદા—કુદૃષ્ટિ આદિ જે કંઇ પાપ કર્યાં હોય, તે વિદ્વાન આચાર્ય નિવારણ કરો. ૪.

નીચે લખેલા મંત્રનો પાઠ કરાવવો વા સંભળાવવો. (જન્મથી વિધર્મી હોય તેમને પણ સંભળાવવામાં કાંઇ વાંધો નથી.

યદ્ વિદ્વાંસો યદ વિદ્વાંસ, એનાંસિ ચકૃમા વયં, યુયં ન તસ્માન્મુંચત, વિશ્વેદેવાઃ સુજોષસઃ

અથર્વ. ૬. ૧૧૫. ૧.

હે વિદ્વાનો ! અમે જે જે પાપ કર્મ કર્યાં છે તે તે પાપ સમુદાયથી અમને કૃપા કરીને મુક્ત કરો.

પછી અર્થ સહિત ગાયત્રી મંત્રનો ઉપદેશ આપવો ત્યારબાદ નીચેના મંત્રથી વ્રત—પ્રતિજ્ઞા લેવડાવવી

ઓં અગ્ને વ્રતપતે વૃતં ચરિષ્યામિ તચ્છકેયં તન્મેરાધ્યતામ્, ઈદમહમનૃતાત્સત્ય મુપૈમિ.

યજુ૦ અ૦ ૧. મં. ૫.

હે વ્રતોના પાલક પ્રભો ! વા વિદ્વદ્ગણ આચાર્ય ! હું—અમે લીધેલા વ્રત—પ્રતિજ્ઞાનું યથાવત્ પાલન કરીશ. પ્રતિજ્ઞા પાલનમાં આપની સહાયતા—કૃપાની ખાસ આવશ્યકતા છે, તો આપ સહાયતા કરો, કે જેથી હું—મારૂં—અમારૂં વ્રત પૂર્ણ કરી શકું. અમે સત્યને સદા વળગી રહીશું.

ત્યારબાદ "**ઓરૂમ્ પુર્ણાદર્વિ પરાપત**" મંત્રથી શાંતિપાઠ કરી, યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિ કરવી.

ઉપાકર્મ વિધી

યજ્ઞ કાર્યનો તમામ સામાન લઇને હવન કુંડ સમીપ બેસી પ્રથમ સંધ્યા કર્યા પછી અમૃતોપસ્તરણમસિ થી આચમન, ઈન્દ્રિયસ્પર્શ અને માર્જન કરવું.

પછી હાથમાં નવીન યજ્ઞોપવિત લઇ નીચેનો મંત્ર બોલી પહેરી લેવું, તથા જુનું બહાર કાઢી નાખવું

ઓં યજ્ઞોપવીતં પરમં પવિત્રં પ્રજાપતેર્યત્સહજં પુરસ્તાત્, આયુષ્ય મગ્રયં પ્રતિમુંચ શુભ્રં યજ્ઞોપવીતં બલમસ્તુ તેજઃ યજ્ઞોપવીતમસિ યજ્ઞસ્ય ત્વા યજ્ઞોપવીતેનોપનહ્યામિ.

પાર૦ ગૃહ્ય સૂત્ર કા૦ ૨૬. ૧૧.

પછી પાના ૧ થી ૧૪ સુધીના, ઇશ્વર સ્તુતિ, પ્રાર્થના, સ્વસ્તિવાચન, શાન્તિ પ્રકરણના મંત્રો બોલવા.

પછી પા. ૨૪ ઉપરના અગ્ન્યાધાન મન્ત્રથી પા. ૨૭ સુધી સ્વિષ્ટકૃત આહુતિ 'યદસ્ય કર્મણો...., સુધી આહુતિઓ આપ્યા બાદ નીચેના મંત્રોથી ઘૃતાહુતિ આહુતિ આપવી.

(૧) ઓં બ્રહ્મણે સ્વાહા (૨) ઓં છન્દોભ્યઃ સ્વાહા (૩) ઓં સાવિત્ર્યૈ સ્વાહા (૪) ઓં બ્રહ્મણે સ્વાહા

(૫) ઓં શ્રદ્ધાયૈ સ્વાહા. (૬) ઓં મેધાયૈ સ્વાહા (૭) ઓં પ્રજ્ઞાયૈ સ્વાહા (૮) ઓં ધારણાયૈ સ્વાહા (૯) ઓં સદસસ્પતયે સ્વાહા. (૧૦) ઓં અનુમતયે સ્વાહા (૧૧) ઓં છન્દોભ્યઃ સ્વાહા (૧૨) ઓં ઋષિભ્યઃ સ્વાહા.

ઉપરની આહુતીઓ આપ્યા બાદ નીચેની ઋગ્વેદની ૧૧ ઋચાઓથી આહુતીઓ આપવી.

ઓં અગ્નિમીળે પુરોહિતં યજ્ઞસ્ય દેવમૃત્વિજમ્, હોતારં રત્નધાતમમ્ સ્વાહા ૧.

ઋ. મં. ૧. સૂ. ૧. મં. ૧.

ઓં કુસુમ્ભ કસ્તદબ્રવીદ્ગિરેઃ પ્રવર્તમાનકઃ, વૃશ્ચિકસ્યારસં વૃશ્ચિક તે વિષમ્ સ્વાહા. ૨.

ઓં આવદસ્ત્વં શકુને ભદ્રમાવદ તૂષ્ણીમાસીનઃ સુમતિં ચિકિદ્ધિનઃ યદુત્પતન્વદસિ કર્કરિર્યથા બૃહદ્વદેમ વિદથે સુવીરાઃ સ્વાહા. ૩.

ઓં [illegible] યાના વૃત્રસ્ય સીદતમ્. પાતં સોમમૃતાવૃધા સ્વાહા. ૪.

ઓં ધામન્તે વિશ્વં ભુવનમધિશ્રિતમન્તઃ સમુદ્રે હૃદ્યન્તરાયુષિ, અપામનીકે સમીથે ય આ

ભૃતસ્તમશ્યામમધુમન્તં તઉર્મિમ્ સ્વાહા. ૫.

ઓં ગન્તાનો યજ્ઞં યજ્ઞિયાઃ સુશમિ શ્રોતાહ, વમરક્ષએવયામરુત, જયેષ્ઠાસોન પર્વતાસો વ્યોમનિ ચુયં તસ્ય પ્રચેતસઃસ્યાત દુર્ધર્તવાનિદઃ સ્વાહા. ૬,

ઓં યોનઃ સ્વો અરણોયશ્ચનિષ્ઠયો જિવાંસતિ, દેવાસ્ત્વં સર્વે ધુર્વન્તુ બ્રહ્મવર્મ મમાન્તરમ્ સ્વાહા. ૭.

ઓં પ્રતિચક્ષ્વ વિચક્ષ્વેન્દ્રશ્ચ સોમજાગૃતમ્ રક્ષોભ્યો વધમસ્ય તમશનિંયાતુમદ્ભ્યઃ સ્વાહા. ૮.

ઓં અગ્ને પાહિ મરુત્સખા રૂદ્રેભિઃ સોમપીતયે, સોભર્યા ઉપસુષ્ઠુતિમાદયસ્વ સ્વર્ણરે સ્વાહા. ૯.

ઓં યત્નોરાજન્છૃતં હવિસ્તેન સોમાભિરનઃ અરાતીવા માનસ્તારીન્મોચનઃ કિંચનામમદિન્દ્રાયેન્દ્રપરિસ્રવ સ્વાહા. ૧૦.

ઓં સમાનીવ આકૃતિઃ સમાના હૃદયાનિવઃ સમાનમસ્તુ વો મનોયથાવઃ સુસહાસતિ સ્વાહા. ૧૧.

પછી નીચેના યજુર્વેદના એક મંત્રથી આ-

હુતિ આપવી.

ઓં સદસ્પતિમદ્ભૂતં પ્રિયમિન્દ્રસ્યકામ્યમ્, સનિમેધામયાસિષ ँ સ્વાહા. યજુ. ય. ૩૨. ૧૩.

પછી ચંદન વા પલશાદિની ત્રણ સમિધાની નિચેના ગાયત્રી મંત્રથી ત્રણ આહુતિ આપવીઃ—

ઓં ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ ધિયોયોનઃ પ્રચોદયાત્ સ્વાહા.

પછી પ્રાજાપત્યાહુતિ (ઓં પ્રજાપતયે સ્વાહા) થી વ્રતગ્રહણની (વ્રતાનાં વ્રતપતે......સ્વાહા) આહુતિ આપ્યા બાદ,

ઓં " પૂર્ણાદર્વિ પરાપત " વિગેરે મંત્રથા યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિ કર્યા બાદ પુરોહિત સાથે ત્રણ વખત ગાયત્રી જપનો પાઠ કરવો. પછી સર્વ સાથે મળીને નીચેના વેદમંત્રનો પાઠ કરવો.

ઋગ્વેદઃ—

ઓં અગ્નિમીળે પુરોહિતં યજ્ઞસ્ય દેવ મૃત્વિજમ્, હોતારં રત્ન ધાતમમ્.

ઓં સમાનીવ આકૂતિઃ સમાના હૃદયાનિવઃ, સમાનમસ્તુવોમનોયથાવઃ સુસહાસતિ.

યજુર્વેદઃ—

ઓં ઇષેત્વોર્જે ત્વા વાયવસ્થ દેવો વઃ સવિતા પ્રાર્પયતુ, શ્રેષ્ઠતમાય કર્મણ આપ્યાયધ્વમ ઘ્ન્યા ઇન્દ્રાય ભાગં પ્રજાવતીરનમીવા અયક્ષ્મા મા વસ્તેન ઇશત મા ઘશ શંસો ધ્રુવા અસ્મિન્ ગોપતૌ સ્યાત બહ્વીર્યજમાનસ્ય પશૂન્ પાહિ.

ઓં હિરણ્મયેન પાત્રેણ સત્યસ્યાપિહિતં મુખમ્. યોઽસાવાદિત્યે પુરુષઃ સોઽસાવહમ્.

ઓં ખં બ્રહ્મ.

સામવેદઃ—

ઓં અગ્ન આયાહિ વીતયે ગૃણાનો હવ્ય દાતયે, નિહોતા સત્સિ બર્હિષિ.

ઓં મૃગોનભીમઃ કુચરો ગિરિષ્ઠાઃ પરાવત, આ જગન્થા પરસ્યાઃ સૃકં સંશાય પવિમિન્દ્રે તિગ્મં વિશત્રૂન્તાઢિ વિમૃધોનુદસ્વ.

ઓં ભદ્રં કર્ણેભિઃ શૃણુયામ દેવા ભદ્રં પશ્યે માક્ષભિર્યજત્રાઃ. સ્થિરૈરંગૈસ્તુષ્ટુવાં સસ્તનુ ભિર્વ્યશેમહિ દેવહિતં યદાયુઃ.

ઓં સ્વસ્તિ ન ઇન્દ્રો વૃદ્ધશ્રવાઃ સ્વસ્તિ નઃ પૂષા વિશ્વવેદાઃ, સ્વસ્તિ ન સ્તાર્ક્ષ્યો અરિષ્ટનેમિઃ સ્વસ્તિ નો બૃહસ્પતિર્દધાતુ.

અથર્વવેદઃ—

ઓં શન્નો દેવી રભિષ્ટય આપો ભવન્તુ પીતયે. શંયો રભિસ્ત્રવન્તુ નઃ.

ઓં પનાય્યંતદશ્વિના કૃતં વાં વૃષભો દિવો-રજસઃ પૃથિવ્યાઃ. સહસ્ત્રશંસા ઉતયે ગવિષ્ઠૌ સર્વામ્ ઇતતામ્ ઉપયાત પિબધ્યે.

ત્યારબાદ નીચેનો મંત્ર બોલવો.

ઓં સહનોઽસ્તુ સહનીઽવતુ સહનઈદં વીર્યં વદસ્તુ, બ્રહ્માઇન્દ્રસ્તદ્વેદયેન યથા ન વિદ્વિષામહે.

પછી ભજન, આરતી, સમિલિત પ્રાર્થના કરી શાંતિપાઠ કરવો.

ભજન. ૧.

હે દયામય આપકા, હમકો સદા આધાર હો,
આપ કે ભકતો સે હી, ભરપુર યે પરિવાર હો॰ ૧
છોડ દેવે કામકો અરૂ, ક્રોધકો મદ મોહ કો,
શુદ્ધ ઔર નિર્મલ હમારા, સર્વદા આચાર હો॰ ૨
પ્રેમ સે હી મિલ કે સારે, ગીત ગાવે આપ કો,
દિલમેં બહતા આપકા હી, પ્રેમ પારા વાર હો॰ ૩
જય પિતા જય જય પિતા, હમ જય તુમ્હારાગાર હેં
રાત દીન ઘરમેં હમારે, આપકી જયકાર હો॰ ૪
ધન ધાન ઘરમેં જો સભી, કુછ આપકા હી હૈ દીયા,
ઉસકે લીયે પ્રભુ આપકો, ધનવાદ સૌ સૌ--વાર હો॰ ૫
ધન રહે યા ના રહે, ઉસકી નહિ પરવાહ હોં,
આપકી ભકિત સે હી, ધનવાન્ યહ પરિવાર હો॰ ૬

मृच्छिला धातु दार्वादि मूर्त्तावीश्वर बुद्धयः
क्लीश्यंति तपसा मूढाः परांशान्ति न यांतिते
"महाभारत"

ભાવાર્થ:— ઇશ્વર જેનું સ્વરૂપ નિરાકાર, સર્વ વ્યાપક છે. તેની જે કોઇ ધાતુ, પાષાણાદિની મૂર્તિ કલ્પી ઇશ્વર બુદ્ધિ ધારે છે તે અજ્ઞાન છે. મૂઢ, શાન્તિને ન પામતાં કલેશને પામે છે.

ભજન. ૨.

હો નાથ જગત્ નિયંતા, મહિમા અપાર તારો,
યોગી—યતી બિચારા, થાકયા કરી વિચારો. હો નાથ...૧
બ્રહ્માંડ આ રચાયું, તારી મહા કળાથી;
આકાશ અમાપ કીધું, જેનો નહિ કિનારો. હો નાથ....૨
લાખો અહો પ્રકાશે, તારા અતુલ બળથી;
તું છે રવિ—શશીને, ગગને ઘુમાવનારો. હો નાથ...૩
વાયુ સદા વહે છે, તારા અપાર ભયથી,
અગ્નિ તપી રહ્યો છે, તે પણ પ્રતાપ તારો. હો નાથ....૪
તારી સહજ -કૃતીથી, પૃથિવી પ્રચંડ પહાડો.,
પ્રકટયા મહા સમુદ્રો, નદીયો વહે હજારો. હો નાથ....૫
પંખી-પશુ અને કૈં, વૃક્ષો ફળોને પુલથી!
શણગારિયાં પ્રભુ તેં, સૃષ્ટિ તણાં બજારો. હો નાથ...૬
એવા અજબ જગતને, પેદા કરી તું પાળે;
અંતે અહો બનેતું, સઘળું સંહારનારો. હો નાથ...૭
તારી અગાધ લીલા, શકીએ જરા ન જાણી;
પણ તું સકળ જગતના, મનની કળી જનારો. હો નાથ...૮
તારી ગતી સમજવા, તારૂં શુનામ ભજવા,
હે તાત! દયા કરી દે, સુમતિને સુવિચારો. હો નાથ...૯
હે કૃપા નિધાન તારૂં, ભાવે ભજન કરીને;
પુણ્યો રળિ 'હરિ' હું, ભવને તરિ જનારો હો નાથ....૧૦

ભજન. ૩.

વિધાતા તુ હમારા હૈ, તુમ્હી વિજ્ઞાન દાતા હૈ;
બિના તેરી દયા કોઇ, નહિ આનંદ પાતા હૈ.......૧
તિતિક્ષા કી કશોટી સે. જિસે તું જાંચ લેતા હૈ;
ઉસી વિદ્યાધિકારી કો, અવિદ્યા સે છુડાતા હૈ......૨
સતાતા જો ન ઔરોં કો, ન ધોખા આપ ખાતા હૈ!
વહી સદ્ભક્ત હૈ તેરા, સદાચારી કહાતા હૈ.......૩
સદા જો ન્યાય કા પ્યારી, પ્રજા કો દાન દેતા હૈ;
મહારાજા! ઉસી કો તું, બડા રાજા બનાતા હૈ.......૪
તજે જો ધર્મ કો, ધારા-કુકર્મો કી બહાતા હૈ;
ન એસે નીચ પાપી કો, કભી ઉંચા ચઢાતા હૈ........૫
સ્વયમ્ભૂ-શંકરાનંદી, તુઝે જો જાન લેતા હૈ;
વહી કૈ વલ્ય સત્તા કી, મહત્તા મેં સમાતા હૈ......૬

धृतिः क्षमा दमोऽस्तेयं शौचमिन्द्रिय निग्रहः ।
धी विद्या सत्यम् क्रोधो दशकं धर्म लक्षणम् ॥
॥ मनु ॥

અર્થઃ—ધૈર્ય, ક્ષમા, મનને કબજે રાખવું, તન અને મન પવિત્ર રાખવાં, ઇન્દ્રિઓને ખરાબ કામ કરતાં રોકવી, વિદ્યા મેળવવી, સત્ય આચરણ કરવું, અને ક્રોધને ત્યાગ કરવો, એ રીતે ધર્મનાં દશ લક્ષણો જાણવાં.

ભજન. ૪.

દુઃખ દૂર કર હમારા, સંસાર કે રચૈયા;
જલદીસે દો સહારા, મંઝધારમેં હૈ નૈયા......૧
તુમ બીન કોઇ હમારા, રક્ષક નહિ યહાં પર;
ઢુંઢા જહાન સારા, તુજસા નહિ રખૈયા.......૨
દુનિયાંમેં ખુબ દેખા, આંખે પસાર કરકે;
સાથી નહિ હમારા, માબાપ ઔર ભૈયા......૩
સુખ કે સભી હૈ સાથી, દુનિયાં કે મિત્ર સારે
તેરા હી નામ પ્યારા, દુઃખ દર્દસે બચૈયા.......૪
દુનિયામેં ફંસ કે હમકો, હાસિલ હુવા ન કુછ ફલ
તેરે બિના હમારા, કોઇ નહિ સુનૈયા........૫
ચારોં તરફ સે હમ પર, ગમકી ઘટા હૈ છાઇ;
સુખ કા કરો ઉજાલા, સુ પ્રકાશ કે કરૈયા......૬
અચ્છા બુરા હે જૈસા; રાજી મેં "રામ" રહતા;
ચેરા હૈ યહ તુમ્હારા, સુધ લેઉ સુધ લિવૈયા......૭

आहार निंद्रा भयमैथुनंच सामान्यमेतद्धि पशुधर्मो
हितेषामधिको भिर्नराणाम विशेषो धर्मेणहीना:
पशु भी: समाना:

ભજન. ૫,

નો જવાનો તુમ કદમ આગે બઢાના શીખલો,
  ધર્મ કે મૈદાનમેં અબ સર કટાના શીખલો......૧
હાલ અબતર હો રહા હૈ, કુછ નહિ તુમકો ખબર
  હોશમેં આવો જરા, બીગડી બનાના શીખલો......૨
કૌમકે બચ્ચે વીધર્મી, બન રહે હૈં સૈંકડો;
  જાલિમોં કે જુલ્મ સે, ઇનકો બચાના શીખલો.......૩
મુફ્ત ખોરીમેં ઉડાઓ, મત દરો દોલત કભી;
  કૌમકી ખીદમતમેં માલો, જર લુંટાના શીખલો.......૪
છોડકર અબ બહામી, નફરત કરો આપસમેં પ્રેમ;
  જાતિ ગંગામેં સભી, ડુબકી લગાના શીખલો......૫
ચાલ બાજોં કે કભી, દમમેં ન આના ચાહીએઃ
  ઈસ કહાવત કો અમલમેં, આપ લાના શીખલો......૬
નેક નામી ગરજહાં મે, ચાહતે હો તુમ " પ્રકાશ "
  ડુબએ કૌમી કો જીગરમેં; ચોટ ખાના શીખલો........૭

त्यजेदेकं कुलस्यार्थे ग्राम्य स्यार्थे कुलंत्यजेत् ।
ग्रामं जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथ्वीं त्यजेत् ॥

અર્થઃ—કુળના હિતાર્થે એકનો, ગામના હિતાર્થે કુળનો દેશના હિતાર્થે ગામનો, અને આત્માના હિતાર્થે પૃથ્વીનો ત્યાગ કરવો.

ભજન. ૬.

બજાવ્યો વેદનો ડંકો, જગતમાં શ્રી દયાનંદે;
ઉડાવ્યો ઓરમ્ નો ઝુંડો, ગગનમાં શ્રી દયાનંદે....૧
મુસલમાં, હિન્દુ, ઇસાઇ, યવન કાફિરની જુદાઈ
મિલાવી આર્યતા માંહી, શ્રી સમદર્શી દયાનંદે....૨
બધાના બાપદાદાઓ, પુરાણુઓ હતા આર્યો;
ખરો ઇતિહાસનો પાયો, દીધો શોધી દયાનંદે....૩
ગીતાને ઝંદ, ધમ્મપદો, વળી બાઇબલ કુરાન કહો
બધાનું મૂળ છે વેદો, બતાવ્યું શ્રી દયાનંદે....૪
અલેફ, લામ્ મીમ્ કહે ઇસલામ, આઇ, એ, એમ, બાઇલ માંહ્ય
હિન્દુ માત્રનું પ્રિય નામ ગાયુ ઓરમ્ દયાનંદે....૫
પ્રસાર્યો વેદનો ઇલહામ, અપનાવીજ કોમ તમામ,
ફરી કીધુ આ ભારત ધામ, જગદ્ગુરૂ શ્રી દયાનંદે....૬

पाखण्डानां विनाशाय, वेदानां स्थापनाय च ।
सत्य धर्म प्रकाशाय, दयानंदस्य जीवनम् ॥

* * *

यः सौम्यमूर्ति र्गुणिगीतकीर्त्ति
स्तपोधनः शान्तमना मनस्वी ।
मन्दारुदेवेन्द्र वितीर्ण चित्तं
वन्दे दयानन्द महामुनीन्द्रम् ॥

ભજન. ૭.

સતાતે જો ગરીબોંકો, ઉન્હે ઇશ્વર સતાવેગા..
રૂલાતે જો અનાથોંકો, ઉન્હે ઇશ્વર રૂલાવેગા.
ભલાઇકા ભલા ફલ હૈ, બુરાઇકા બુરા ફલ હૈ....૧.
બુરાઇ જો કરેગા સો, બુરા ફલ કયોં ન પાવેગા ?
દયા દિનોં પેકર લીજે, કીનારે સે લગાવેગા...૨.
કરો રક્ષા અનાથોંકી, દો જો કુછ બન શકેભાઇ,
ન દૌલત મેં સે પૈસાભી, તુમ્હારે સાથ આવેગા...૩
ફિરેં કિસ એંઠમેં ભૂલા, ભજનકર "રૂપ" ઇશ્વરકા
અરે નાદાન ફિર યહ દમ, નહિ નર તનમેં
આવેગા...૪

——:૦:——

—ઇશ્વરનાં લક્ષણ—

क्लेशकर्म विपाकाशयै रपरामृष्टः पुरुष विशेष ईश्व-रः
योगशास्त्र ॥

અર્થ:—જે અવિદ્યા આદિ પાંચ કલેશો, ઇષ્ટ અનિષ્ટ અને ફલદાયક કર્મોથી રહિત છે. તે સર્વ જીવોથી શ્રેષ્ટ ઇશ્વર કહેવાય છે.

—જીવનાં લક્ષણ—

इच्छा द्वेष प्रयत्न सुख दुःख ज्ञानान्यात्मनो
लिङ्गमिति ॥ न्याय ॥

અર્થઃ—ઇચ્છા, દ્વેષ, પ્રયત્ન, સુખ, દુઃખ અને જ્ઞાન એ જીવનાં લક્ષણ જાણવાં,

ભજન. ૮.

દયાનંદકે વિર સૈનિક બનેંગે, દયાનંદકા કામ
પુરાકરેંગે
ઉઠાએ ધ્વજા ધર્મકી હમ ફિરેંગે. ઉસીકે લીયે
હમ જીએંગે મરેંગે.
ગુંજાએંગે વેદોકો હમ ગીત ગાકર, દિખાએંગે
દુનિયાપુરાની બનાકર.
ઉજાડેંગે શહેરોંકો જંગલ બસાકર, બિતાએંગે
જીવનકો સચ્ચા બનાકર,
ઉઠાયેંગે ઋષિઓંકી આવાજકો હમ, બનાયેંગે
ફિર સ્વર્ગકો સંસાર હમ.
મિટાયેંગે સબ સમ્પ્રદાયોંકે મતકો, બનાયેંગે ફિર
આર્ય સારે જગતકો!
વહી પ્રેમ ગંગા યહાં ફિર બહેગી, જો સંસારકી

તાપ માલા હરેગી.

કહેગા જગત્ ફિરસે ઈકસ્વરૂપમેં સારા, વહી વૃદ્ધ
ભારત ગુરૂ હૈ હમારા.

——:○:——

उतिष्ठ, जाग्रत, प्राप्यवरान्निबोधत् ॥

ઉઠો, જાગ્રત થાઓ, અને શ્રેષ્ટ મનુષ્યો પાસે જઇને સદુપદેશ પ્રાપ્ત કરો.

कर्म कुरु ॥ કર્મ કર્યા કરો, આળસુ બનો નહિ.

कृण्वन्तो विश्वमार्यम् ॥ આખા જગતને આર્ય બનાવો.

अश्मा भव ॥ પત્થરના જેવા. (નિશ્ચયમાં) દ્રઢ રહો

ભજન. ૯.

જાગો હવે હે હિન્દુઓ ! શાને સુતા છો નિંદમાં,
લુટાય છે લજ્જા તમારી, ધર્મના એભાનમાં...૧

ધર્મ માટે પ્રાણ આપ્યા, તેય પણ હિન્દુ વીરો,
તેના તમે સંતાન થઇ, કાં ધર્મને મુકો ગીરો...૨

લાખો ગરીબો પેટ માટે, હાય ખ્રિસ્તી થાય છે;
મૂર્ખ અબળા વિધવાઓ, અન્ય ધર્મી થાય છે...૩

શું તમારા ધર્મમાં, નથી સ્થાન ગોપૂજક તણું ?
ગોભક્ષક બનશે પછી, જળવાય શું હિન્દુપણું ?...૪

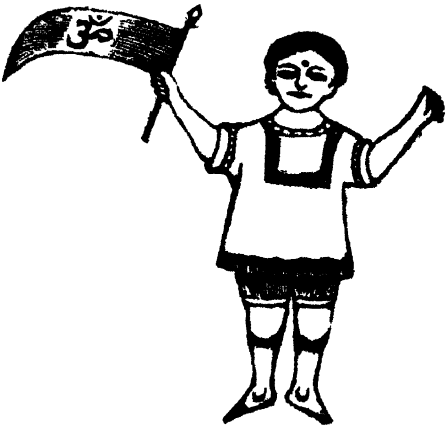
જ્યારે તમ બંધુ થયા; કે જુલ્મ કે : જ્ઞાનથી;
તેને સ્વધર્મે બોધથી, શું લાવવા શક્તિ નથી...૫
લક્ષ્મી અને પ્રાસાદ દોલત, ભસ્મ એક ક્ષણમાં થશે;
ગોપાળ, ગીતા-ગાયનું પૂજન કરે તે હિન્દુ છે...૬
એ હિન્દુઓની એકતામાં હિન્દુનો ઉદ્ધાર છે.
હિન્દુઓની એકતા વિણ, ધર્મ પણ ચાલ્યો જશેછે...૭
વીર લાલા માલવીયા, સ્વામી શ્રદ્ધાનંદ છે;
પ્રાણ હિન્દુ ધર્મના, એ ધર્મના અવતાર છે...૮.
જેણે હળાહળ વિષ પિધાં, ધર્મને ઉદ્ધારવા;
ધર્મ ભાનુ ઉદય કીધો, તે દયાનંદને વંદના...૯

ભજન. ૧૦.

આરતી

જય જગદીશ હરે, પિતા જય જગદીશ હરે,
ભક્ત જનોંકે સંકટ (૨) ક્ષણમેં દુર કરે. ઓરૂમ્ જય.
જો ધ્યાવે ફળ પાવે; દુઃખ વિણસે મનકા—પ્રભુ (૨)
સુખ સંપતિ ઘર આવે (૨) કષ્ટ મિટે તનકા. ઓરૂમ્ જય.
માત પિતા તુમ મેરે, શરણ ગ્રહુ કિશકી—પ્રભુ (૨)
તુમ બીન ઓર ન કોઇ (૨) આશ કરૂં કિશકી ઓરૂમ્ જય
તુમ પુરણ પરમાત્મા તુમ અંતરયામી—પ્રભુ. (૨)

પરમ બ્રહ્મ પરમેશ્વર (૨) તુમ સબકે સ્વામિ. ઓરૂમ્ જય
તુમ કરૂણાકે સાગર તુમ પાલન કર્તા—પ્રભુ (૨)
મે મુરખ અજ્ઞાની (૨) કૃપા કરો ભર્તા ઓરૂમ્ જય.
તુમહો એક અગોચર સબકે પ્રાણપતિ—પ્રભુ (૨)
કિસ વિધ મિલુ દયામય (૨) તુમકો મૈં કુમતિ. ઓરૂમ્ જય
દીન બંધુ દુઃખ હર્તા તુમ રક્ષક મેરે—પ્રભુ. (૨)
કરૂણા હસ્ત બઢાવો (૨) શરણ પડા તેરે. ઓરૂમ્ જય
વિષય વિકાર મિટાઓ પાપ હરો દેવા—પ્રભુ (૨)
શ્રદ્ધા ભક્તિ બઢાઓ (૨) સંતનકી સેવા. ઓરૂમ્ જય

આર્યોની સંમિલિત પ્રાર્થના.

ઓં સંસમિદ્યુવસે વૃષન્નગ્ને વિશ્વાન્યર્ય આ,
ઇલસ્પદે સમિધ્યસે સનો વસૂન્યભર. ૧.

ઋ. ૧૦. ૧૯૧. ૧.

સઙ્ગચ્છધ્વં સંવદધ્વં સંવો મનાંસિ જાનતામ્,
દેવા ભાગં યથા પૂર્વે સંજાનાના ઉપાસતે. ૨.

ઋ. ૧૦. ૧૯૧. ૨.

સમાનો મન્ત્રઃ સમિતિઃ સમાની સમાનં મનઃ સહ ચિત્તમેષામ્, સમાનં મન્ત્ર માભ મન્ત્રેય વઃ સમાનેન વો હવિષા જુહોમ. ૩.

ઋ. ૧૦. ૧૯૧. ૩.

સમાનીવ આકૂતિઃ સમાના હૃદયાનિ વઃ, સમાન મસ્તુ વો મનો યથા વઃ સુસહાસતિ. ૪.

ઋ. ૧૦. ૧૯૨. ૪.

ઓં દ્યૌઃ શાન્તિ રન્તરિક્ષ શાન્તિઃ પૃથિવી શાન્તિરાપઃ, શાન્તિ રોષધયઃ શાન્તિ વનસ્પતયઃ શાન્તિ વિશ્વેદેવાઃ શાન્તિ બ્રહ્મ શાન્તિઃ, સર્વ શાન્તિઃ શાન્તિ રેવ શાન્તિઃ સામા શાન્તિ રેધી.

સર્વે ભવન્તુ સુખિનઃ સર્વે સન્તુ નિરામયાઃ

સર્વે ભદ્રાણી પશ્યન્તુ માકશ્ચિત્ દુઃખ માભવેત્.

ઓમ્ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

❀ आर्यसमाज के नियम ❀

१ सब सत्यविद्या और जो पदार्थ विद्या से जाने जाते हैं उन सब का आदि मूल परमेश्वर है ।

२ ईश्वर सच्चिदानन्द स्वरुप, निराकार, सर्वशक्तिमान्, न्यायकारी, दयालु, अजन्मा, अनन्त, निर्विकार, अनादि, अनुपम, सर्वाधार सर्वेश्वर, सर्वव्यापक, सर्वान्तर्यामी, अजर, अमर, अभय, नित्य पवित्र और सृष्टिकर्त्ता है, उसी की उपासना करनी योग्य है ।

३ वेद सत्य विद्याओं का पुस्तक है वेदका पढ़ना पढ़ाना और सुनना सुनाना सब आर्यो का परमधर्म है ।

४ सत्य ग्रहण करने और असत्य के छोड़ने में सर्वदा उद्यत रहना चाहिए ।

५ सब काम धर्मानुसार अर्थात् सत्य और असत्य को विचार कर करने चाहिए ।

६ संसार का उपकार करना इस समाज का मुख्य उद्देश्य है अर्थात शारीरिक आत्मिक और सामाजिक उन्नति करना ।

७ सबसे प्रीतिपूर्वक धर्मानुसार यथायोग्य वर्तना चाहिए ।

८ अविद्या का नाश और विद्या की वृद्धि करना चाहिए ।

९ प्रत्येक को अपनी ही उन्नति से सन्तुष्ट न रहना चाहिये किन्तु सबकी उन्नति में अपनी उन्नति समझनी चाहिए ।

१० सब मनुष्यों को सामाजिक सर्वहितकारी नियम पालने में परतंत्र रहना चाहिए, और प्रत्येक हितकारी नियम में सब स्वतंत्र रहें ।

[illegible]